24-мĕш çул тухать. Хакĕ 10 пус.

1941
МАРТ
23
ВЫРСАРНИКУН
69 (5714) №

Чăваш Коммуни

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Массăллă спортшăн

Спортăн хĕллехи сезонĕ вĕçленсе пырать. Спорт обществисемпе физкультура коллективĕсем хĕллехи спорт енĕпе юлашки ăмăртусем ирттереççĕ, вĕсем хĕллехи спорт çитĕнĕвĕсен итогĕсене тăваççĕ.

Кăçалхи хĕл физкультура движенинче спорт енĕпе пысăк çитĕнÿсем тунипе паллă пулса тăрать. Профсоюзсен хĕллехи массăллă кросĕ, комсомолецсен Хĕрлĕ Çар XXIII çул тултарнă ятпа пулнă йĕлтĕрлĕ кросĕ ăнăçлăн вĕçленчĕç, вĕсем физкультурăпа спорт ĕçне çĕнĕрен пиншер çын явăçтарма пулăшрĕç, физкультура движенине çĕнĕ рекордсемпе пуянлатрĕç.

Комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросне пирĕн республикăра 36 пин çын хутшăнчĕ. Вĕсенчен 30 пин çын (82,5 проценчĕ) ГТО комплексĕн çуран тата йĕлтĕрлĕ нормисене панă. Кунсăр пуçне спорт обществисемпе Осоавиахим организацийĕсем ирттернĕ массăллă ăмăртусене, походсене пиншер çын хутшăннă. Вĕсен хисепĕнче спорт ĕçне кăçал пирвайхи хут хутшăннисем те йышлă. Хĕллехи вăхăтра спорт енĕпе пулса иртнĕ ăмăртусен, походсен паха результачĕсем пирĕн çĕршыври çамрăксем сывлăх енĕпе çирĕп ÿссе çитĕннине, вĕсен хăюллăхĕпе пултарулăхне кăтартса параççĕ. Совет Союзĕнче физкультура ĕçне ваттисем те, çамрăккисем те активлăн хутшăнаççĕ, физкультурăпа спорт ĕççыннисен йăлине кĕчĕç. Çакна спортăн хĕллехи сезонĕ питех те уççăн кăтартса пачĕ.

Спорт обществисемпе физкультура коллективĕсен малашнехи задачи—хĕллехи сезонра тунă çитĕнÿсене çирĕплетсе, спортăн çуллахи сезонне лайăх хатĕрленсе кĕтсе илесси пулса тăрать. Çавăнпа пĕрлех, çак юлашки юлнă кунсемпе усă курса, ГТО комплексĕн хĕллехи нормисене парас тĕлĕшпе ĕçлемелле. Тÿррех калас пулать, физкультура организацисем комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросне ирттернĕ хыççăн ку ĕçе начарлатрĕç. Çине тăрса ĕçлесен, ГТО комплексĕн хĕллехи нормисене пама вăхăт пур.

Осоавиахимăн командăллă-йĕлтĕрлĕ ăмăртăвĕн юлашки кунĕсем юлчĕç. Комсомол хăйĕн йĕлтĕрлĕ кросне ăнăçлăн ирттернĕ хыççăн, Осоавиахим ăмăртăвне активлăн хутшăнса, çамрăксене йĕлтĕр спортне татах та йышлăн явăçтарса, военизированнăй чупусем туса ирттерсе, хĕллехи сезона татах та ăнăçлăрах вĕçлессишĕн кĕрешмеллеччĕ. Анчах, пирĕн республикăри комсомол та, физкультура организацисем те çакна тумарĕç темелле. Осоавиахимовецсен ăмăртăвне хутшăнакансен хисепĕ, комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросне хутшăннисен йышĕпе танлаштарсан, питĕ сахал. Комсомолпа физкультура организацисен çакна шута илмелле. Çарпа физкультура енĕпе ирттерекен массăллă ĕçсене комсомол, физкультура тата Осоавиахим организацисен пĕрле туса пымалла, вĕсен пĕр-пĕрне пулăшмалла.

Хальхи вăхăтра комсомол гимнастикăллă ăмăрту ирттерме хатĕрленет. Гимнастика тĕлĕшĕпе пулакан ăмăртăва хатĕрленсе ирттересси пĕтĕм общественность ĕçĕ пулса тăмалла. Уйрăмах кунта физкультура организацийĕсен тимлĕн ĕçлемелле. Мĕншĕн тесен гимнастика спорчĕ пирĕн республикăри чылай комсомол организацисемшĕн çĕнĕ япала пулса тăрать.

Гимнастикăллă ăмăртăва ăнăçлăн ирттересси спорт площадкисемпе залсене вăхăтра хатĕрлесе хунинчен килет. Çавăнпа та вĕсене халех хатĕрлемелле, кирлĕ инвентарьсене туянмалла. Шкулсенче кашнинчех гимнастика тĕлĕшĕпе занятисем ирттермелли залсем пулмалла.

ЦК ВЛКСМ кăçал çуллахи вăхăтра спорт енĕпе чылай массăллă ĕçсем туса ирттерме палăртнă. ЦК ВЛКСМ палăртнă ĕçсем физкультура организацийĕсен, коллективĕсен спортпа массăллă ĕçĕнче тĕп вырăн йышăнса тăмалла. Малашне массăллă ăмăртусем вырăнсенчи коллективсенче ытларах пулмалла. Çапла туни ăмăртусене коллективсене, физкультурниксене хăйсене йышлăнрах явăçтарма, спорт ĕçне массăллăрах тума май парать.

Физкультура организацисен çуллахи вăхăтра ăмăртусем ирттерме хатĕрленес ĕçе халех тытăнмалла. Ĕçри çитĕнÿсене çирĕплетсе, опытсене шута илсе, спорт обществисемпе физкультура коллективĕсен çуллахи сезона лайăх хатĕрленсе кĕтсе илес тĕлĕшпе социализмлă ăмăртăва анлăн сарса пымалла.

Спорт обществисемпе коллективĕсен çамрăксем хушшинче массăллă-ăнлантарулă ĕçе вăйлатмалла, спорт обществисем çуллахи сезонра тума палăртнă ĕçсен планне сÿтсе-явмалла. Обществăллă инструкторсен, судьясен кадрне, спорт базисене хатĕрлемелле тата ăмăртусем пулса иртмелли вырăнсене палăртса хумалла. Обществăллă инструкторсене хатĕрлес ĕç пирĕн республикăра питĕ начар пырать. Физкультурăпа спорт ĕçĕсен комитечĕ йышăннă тăрăх, 1000 çын хатĕрлемелле, паянхи куна 70 çын çеç хатĕрленĕ. Кунсăр пуçне «Восход» обществин Чăваш Совечĕ организациленĕ курсран 20 çын вĕренсе тухнă. Коллективсенче секцисен ĕçне лайăхлатмалла. Мĕншĕн тесен вĕсем гимнастика, шывра ишес, велосипед, çăмăл атлетика т. ыт. енĕпе те массăллă тата вĕренÿпе тренировка ĕçĕсене организацилекен центрсем пулса тăмалла.

Тепĕр пысăк задача вăл—вырăнти коллективсене организаци енчен çирĕплетсе пырасси. Кунта уйрăмах колхозсенчи физкультура коллективĕсене çирĕплетесси тата çĕнĕ коллективсем организацилесси çине тимлĕнрех çаврăнса пăхмалла. Колхозсенче физкультура коллективĕсем питĕ сахал шутланаççĕ, вĕсем пурĕ те 429 коллектив çеç. Сăмахран, Сĕнтĕрвăрри районĕнче 85 колхоз, физкультура коллективĕ 15 колхозра çеç организациленĕ. Çавăн пекех Ишлей районĕнче те колхозсенче 12 коллектив çеç шутланать.

Хулари физкультура коллективĕсен ялти коллективсене пулăшмалла. Хăйсен квалификациллĕ физкультурникĕсене, мастерсене колхоз çамрăкĕсене пулăшма, инструктивлă калаçусем ирттерме, актив пухса семинарсем ирттерме ялсене ямалла. Спорт площадкисемпе сооруженисем тума пулăшмалла. Çаксене туни колхоз çамрăкĕсем хушшинче спорт ĕçне пур енĕпе те сарса пыма пулăшĕ.

Колхозсенче физкультура ĕçĕ начар пыни ку ĕç çине ВЛКСМ райкомĕсем, райсовет исполкомĕсем çителĕксĕр пăхнинчен килет. Çакна пĕр факта илсе çирĕплетсе пама пулать. Чăваш АССР Совнаркомĕ кăçалхи январĕн 17-мĕшĕнче республикăра физкультура ĕçĕ мĕнле пыни çинчен постановлени йышăнчĕ. Етĕрне райсовет исполкомĕн председателĕ Агеев юлташ Совнарком постановленине илнĕ те çĕлесе хунă, физкультура комитечĕн районри уполномоченнăйне те кăтартман, исполкомра та сÿтсе-явман. Кун пек тĕслĕхсем татах та илсе кăтартма пулать. Çакă ĕнтĕ физкультура ĕçне сарса пыма хăшпĕр исполкомсем сахал пулăшни çинчен калать.

Физкультура коллективĕсене валли спорт сооруженисем тăвас, спорт инвентарĕсем тупса парас çĕрте райсовет исполкомĕсен кулленех пулăшса пымалла.

Шыв спортне сарса пыма пирĕн республикăри чылай районсенче условисем пур. Апла пулсан та спортăн çак енĕ юлса пырать. Физкультура организацисен кăçал çуллахи сезонра вăл çитменлĕхе пĕтермелле. Шывра ишес спорта сарса пыма кирлĕ сооруженисемпе инвентарьсене хатĕрлемелле.

Правительство çирĕплетнĕ ГТО комплексĕ—физкультура ĕçĕн системи. Çавăнпа та ĕнтĕ пирĕн физкультурăри пĕтĕм ĕçе ГТО комплексĕн нормисене парас, ГТО значкисчĕсене хатĕрлеме государство панă заданине тултарас енĕпе туса пымалла.

Спорт обществисемпе физкультура коллективĕсенче физкультурниксене политикăллă воспитани парас ĕçе тĕппенех лайăхлатмалла. Халиччен ку ĕç çине физкультурăпа спорт ĕçĕсен республикăри комитечĕ те, комсомол организацисем те çителĕксĕр пăхнă. Физкультурăри хăшпĕр работниксем, уйрăмах мастерсем идейăпа-политика тĕлĕшĕнчен аялти вырăнта тăраççĕ, обществăллă ĕçсене сахал хутшăнаççĕ, критикăпа самокритикăна юратмаççĕ. Тепĕр чухне вĕсем, мăнкăмăлланса кайса, ыйтăва рвачла лартма та ÿркенмеççĕ. Совет физкультурникĕсем хушшинче çавнашкал çынсем пулмалла мар.

Çуллахи спорт сезонне лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илни физкультура движенине татах та вăйлăн сарса пыма, Хĕрлĕ Çар валли çирĕп сывлăхлă, хăюллă та паттăр боецсем хатĕрлес, тăван çĕршывăн оборонăллă хăватне тĕреклетес çĕрте çĕнĕ çитĕнÿсем тума пулăшĕ.

Профессиллĕ Союзсен Пĕтĕм Союзри Центральный Совечĕн XI Пленумне пухасси çинчен

ВЦСПС Президиумĕ Профессиллĕ Союзсен Пĕтĕм Союзри Центральный Совечĕн XI Пленумне 1941 çулти мартăн 28-мĕшĕнче çакăн пек кун йĕркипе пухма йышăннă:

1. Профсоюз организацийĕсен халăх хуçалăхĕн 1941 çулти планне пурнăçа кĕртес тĕлĕшри ĕçĕ çинчен.
2. Профессиллĕ союзсен 1941 çулти бюджечĕ çинчен.

Осоавиахимăн йĕлтĕрлĕ ăмăртăвĕсене миллион çын хутшăннă

Февралĕн 25-мĕшĕнчен пуçласа мартăн 20-мĕшне çитиччен Осоавиахимăн Пĕтĕм Союзри çарти пек йĕлтĕрлĕ ăмăртăвĕсене миллион çын ытла хутшăннă. Вĕсенчен 300 пин çын ытла ГТО комплексĕн йĕлтĕр нормисене панă.

Ăмăртусем халĕ те пыраççĕ.

ХРОНИКА

СССР Совнаркомĕ **С. Н. Щербаков** юлташа Электропромышленность Халăх Комиссарĕн Заместителĕ пулса ĕçлеме уйăрса лартнă тата ăна Электропромышленность Халăх Комиссариачĕн Коллеги составне кĕртнĕ.

СССР Совнаркомĕ **Л. М. Сахаров** юлташа СССР Çĕрĕç Халăх Комиссарĕн Заместителĕ пулса ĕçлеме уйăрса лартнă. (ТАСС).

Чăваш республикинчи колхозниксем СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕн постановленине хĕрÿллĕн саламлаççĕ

Постановленине ырласа

ИШЛЕЙ, мартăн 22-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Агитколлектив (руководителĕ И. П. Павлов юлташ) тăрăшнипе Шетмĕпуç ялсоветне кĕрекен колхозсенче пуринче те СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) 1941 çулти мартăн 13-мĕшĕнче йышăннă постановленине пысăк çĕкленÿпе сÿтсе-яваççĕ. Колхозниксем партипе правительствăн мероприятине ырласа, пухусенче çапла калаççĕ:

— Иртнĕ çулта «Звезда» колхозăн 1-мĕш бригади пысăк тухăçлă тырпул туса илчĕ. Çав вăхăтрах 2-мĕш бригада тăрăшман пирки тырпул тухăçлăхĕ начар пулчĕ. Ĕçшĕн икĕ бригадăри колхозниксене те пĕр танах тÿлерĕç. Çапла туни вăл тăрăшса ĕçлекен колхозниксене тырпул тухăçне ÿстерессишĕн кĕрешме хавхалантармасть. Пирĕн çулпуç Сталин юлташ çак тĕрĕсмарлăха вăхăтра туйса илчĕ. Малашне ĕнтĕ ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ÿстернĕшĕн колхозниксене хушса тÿлеççĕ. Çапла туни мĕнпур колхозниксен производствăри хастарлăхне çĕнĕ вăйпа çĕклесе ярĕ. Ĕçшĕн тÿлемелли çĕнĕ йĕркен паха результачĕсене çывăх вăхăтрах туйса илĕпĕр. Çак мероприяти колхоз стройĕ çĕнĕрен чечекленесси патне илсе пырĕ.

Мартăн 13-мĕшĕнче йышăннă постановлени çинчен ăнлантарса панă май Катăкуй ялĕнче икĕ хуçалăх колхоза кĕчĕç.

ВИНОКУРОВ.

ÇĔМЕРЛЕ, мартăн 22-мĕш. (**Телефонпа хамăр корр.**). «Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ÿстернĕшĕн Чăваш АСС Республикинчи колхозниксене ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен» СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) кăçалхи мартăн 13-мĕшĕнче йышăннă постановленине районри колхозсем калама çук пысăк хаваслăхпа кĕтсе илчĕç. Хальхи вăхăтра вăл постановленине пур колхозсенче те анлăн сÿтсе-яваççĕ. Партипе правительствăн мероприятине кашни колхозник пĕтĕм чĕререн ырлать.

— Питех те килĕшÿллĕ, питех те паха постановлени. Малалла ĕнтĕ ĕçшĕн уравниловкăпа тÿлесси пулмасть. Пирĕн колхозра лайăх ĕçлекенсем те, япăх ĕçлекенсем те пулнă. Вĕсене пурне те ĕçкунĕсем тăрăх пĕр танах тÿленĕ. Иртнĕ çулта Васильев бригади гектар пуçне 13 центнер ыраш, 22 центнер çурхи культурăсем туса илнĕ. Çав вăхăтрах Козлов бригади 8 центнер çеç туса илнĕ. Тупăшсене вара çĕнĕ чухне çакна шута илмерĕç, пурне те ĕçкунĕсем тăрăх пĕрпек тÿлерĕç. Çак тĕрĕсмарлăх малалла пулмасть,— терĕ «Самолет» колхоз председателĕ Бахмутов юлташ.

Партипе правительствăн постановленине ăнлантарса парасси ытти колхозсенче те анлăн сарăлса пырать.

Постановленине сÿтсе-явнă май колхозниксем татах та лайăхрах ĕçлеме, тырпул тухăçлăхне, выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ÿстерме пулаççĕ. Пур колхозсенче те çуракине хĕрÿллĕн хатĕрленеççĕ.

КАНАШ, мартăн 22-мĕш. (**Телефон тăрăх хамăр корр.**). Районри колхозсенче ВКП(б) Центральный Комитечĕпе СССР Совнаркомĕ йышăннă постановленине хĕрÿллĕн сÿтсе-яваççĕ.

Вырăскас Пикшикри «Мотор» ялхуçалăх артелĕн членĕсен пухăвĕ пысăк активлăхпа пулса иртрĕ. Пуху çурçĕр иртсен 2 сехетчен пычĕ, апла пулин те пухуран пĕр çын та тухса каймарĕ. Постановленине вулаçа тухнă хыççăн колхозниксем ăна хĕрÿллĕн сÿтсе-явма пуçларĕç .— Çак паллă документ колхоз хуçалăхне нихăçанхинчен те ытларах та вăйлăн аталантарса пыма пулăшать, — теççĕ тухса калакансем.

Бригадир Васильев юлташ хăйĕн сăмахĕнче колхоз çитменлĕхĕсем тата уйрăм бригадăсем начар ĕçлени çинчен чарăнса тăчĕ, кăçалхи çул вăйлă тырпул туса илме сăмах пачĕ. — Малашне ĕнтĕ уравниловка пулмасть, çакăн çинчен кашни колхозника ăнлантарса памалла, — терĕ вăл. Ун хыççăн Иванов, Яснов тата ытти юлташсем тухса каларĕç, вĕсем çĕнĕ ыйтусем кăларса тăратрĕç, ЦК ВКП(б) тата СССР Совнаркомĕ йышăннă постановлени тăрăх çирĕп план тума сĕнчĕç.

Асхвари «Хĕрлĕ хĕм» колхозра постановленине бригадăсенче тата звеносенче вулаççĕ. Агитаторсем калаçусем туса ирттереççĕ. «Красный Октябрь», «Комбайн», «Ударник» тата ытти колхозсенче те постановленине хĕрÿллĕн сÿтсе-яваççĕ, ăна пысăк кăмăлпа ырлаççĕ, пурнăçа кĕртсе пыма сăмах параççĕ.

ÇĔНĔ ВĂЙПА

Çак кас Булатовăри Молотов ячĕпе тăракан колхозри колхозниксен килĕсенче, колхоз правленийĕнче, конюхсен общежитийĕсенче хăй çути час сÿнмен. Вĕсем радио рупорĕ умĕнче тимлĕн итлесе ларнă. Колхозниксем савăнса калаçнă, хăйсен шухăшĕсем, кăмăлĕсем çинчен пĕр-пĕрне каласа панă.

Мартăн 20-мĕшĕнче колхозри письмоносец хаçатсем илсе килнĕ. Вĕсем хушшинче СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ «Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕхсен продуктивлăхне ÿстернĕшĕн Чăваш АСС Республикинчи колхозниксене ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен» йышăннă постановлени пичетленсе тухнă «Чăваш Коммуни» хаçат. Кашниех ăна вулама тăрăшнă. Вуншар çын правленинче, выльăх пăхакансен общежитийĕсенче, колхозниксен килĕсенче хаçата пĕрле пухăнса вуланă, постановленине сÿтсе-явнă.

— Питĕ лайăх закон... Эпир тахçанах кăна кĕтнĕ,—тенĕ кашниех.

Булатовăри колхозниксем хăйсен чаплă çитĕнĕвĕсемпе мухтанма тивĕç. Колхоз кашни çулах вăйлă тырпул туса илет, виççĕмĕш çул ĕнтĕ Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ. Хăйăрлă çĕре çемçетсе гектартан çĕр—çĕрçирĕм пăт тырă, темĕн чухлĕ пахча-çимĕç тума вĕреннĕ кунти колхозниксем, выльăх-чĕрлĕх фермисем тăватă ферма организациленĕ. Колхозăн çĕнĕ клуб, лайăх витесем, яслĕ, ача çуратмалли çурт, столовăй пур. Кашни килте радио.

Архип Михеев звенинче иртнĕ çулта 9 колхозник ĕçленĕ. Вĕсем 1441 ĕçкунĕ тунă, планпа пăхнинчен 83,72 центнер ытлашши тырă туса илнĕ. Звенори кашни колхозникех хушса тÿленĕ пулсан, ĕçкунĕ пуçне вĕсем тата 5,7 килограммшар тырă илетчĕç. Унсăр пуçне колхозра ĕçкунĕ пуçне 5 килограмм тырă панă пулнă. Çапла вара çак звенори колхозниксем ĕçкунĕ пуçне пĕтĕмпе 10,7 килограмм тырă илме пултарнă. Звеньевой Архип Михеев хăй пĕчченех пĕтĕмпе 300 пăт ытла тырă илетчĕ.

Колхозри пахча-çимĕç бригади иртнĕ çулта пĕр гектар çинче 320 центнер помидор пуçтарса илнĕ. Планпа кăтартнинчен бригада 210 центнер ытларах помидор илнĕ. Колхоз 41.000 тенкĕлĕх помидор сутнă. Колхозниксене хушса тÿленĕ пулсан, бригадăри кашни колхозник вăтам шутпа 5-шер центнер пахча-çимĕç, е 1190 тенкĕ укçан илнĕ пулĕччĕç.

СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ йышăннă постановлени колхозниксене татах та лайăхрах ĕçлеме хавхалантарать. Халĕ колхозниксем çуракине те лайăх хатĕрленсе çитрĕç, вăрлăхсене пĕрремĕш класа лартрĕç, уя удобренисем нумай кăларчĕç.

Уйрăмăнах выльăх фермине ĕçлекенсен хаваслăхĕ пысăк. Колхозри выльăхсем продукци сахал панă пулнă. Халĕ ĕнтĕ фермăри работниксем татах та лайăхрах ĕçлеме пуçларĕç, выльăх-чĕрлĕхсен продуктивлăхне ÿстерессишĕн хастарлăн кĕрешеççĕ. Доярка Федосия Тихонова кăçал кашни ĕнерен 2000 литр сĕт суса илме обязательство панă. Вăл пăхакан «Машка» ĕне январь тата февраль уйăхĕсенче 614 литр сĕт панă. Вăл хăй обязательствине пурнăçласан пĕтĕмпе 755 литр сĕт илет.

Свинарка Ксения Скворцова халĕ 15 сысна ами пăхать, вĕсенчен 5-шĕ кăçал çăвăрламалла. Вăл кашни амаранах вăтам шутпа 19 çăвăр илесшĕн. Çапла вара вăл пĕтĕмпе 285 çăвăр илет. План тăрăх унăн пĕтĕмпе 165 çăвăр илмелле. Планран ирттерсе 120 çăвăр ÿстерет, уншăн Скворцова 2 уйăха кайнă сысна çурисем 30 ытла илет.

Сурăх пăхакан Федор Иванов иртнĕ çулта кашни сурăхран 2,65 килограмм çăм илнĕ. Кăçал вăл кашни сурăхранах 3 килограмм çăм илме обязательство пачĕ. Ф. Иванов 77 сурăх пăхать. Пĕтĕмпе 231 килограмм çăм пухма шутлать, план тăрăх унăн 177 килограмм илмелле. Планран ытлашши 53 килограмм çăм илсен, ăна унтан хушса — 10 процентне парсан, Ф. Иванов юлташа 5,3 килограмм çăм тивет. Кунсăр пуçне вăл планран ытлашши 26 путек ÿстернĕшĕн 6 тир илет.

Уйхир бригадисенче, звеносенче, фермăра, кашни килтех çак паха, чаплă цифрăсене шутлаççĕ, вĕсене тетрадьсем çине çырса илеççĕ.

— Сталин юлташ пирĕн колхозсемшĕн, колхозниксемшĕн тăрăшать. Çак постановлени пире татах та лайăхрах ĕçлеме, ĕçе лайăхрах туса пыма хушать, — каласа парать хăй шухăшне колхозри комсомолка Марфа Иванова. Çапла калаççĕ пур колхозниксем те, колхозницăсем те.

Колхоз татах та çирĕпленĕ, пуянланĕ, ялăн сăн-сăпачĕ те улшăнĕ. Халĕ колхозниксем ялта электростанци тума хатĕрленеççĕ. Ял варринчех пысăк сад тата культурăпа кану паркĕ пулать.

— Ялта та мĕн пек илемлĕ, савăнăçлă пурăнăç, — тет пире колхоз председателĕ Феофан Михеев.

Евг. ЕФРЕМОВ.

Вăрнар.

Социализмлă техникăн новаторĕсем

Иккĕмĕш степеньлĕ Сталинла премисем илнĕ чаплă конструкторсемпе изобретательсем. Сулахайран сылтăмалла: çÿлти ретре — **Д. С. Семенов, С. П. Иванов, Г. С. Аксельрод.** Аялти ретре — **И. К. Матросов, А. А. Архангельский, С. В. Ильюшин.**

ТАСС фотохроники.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН УКАЗĔ

Азербайджанри ялхуçалăх институтне Л. П. Берия ятне парасси çинчен

Азербайджанри ялхуçалăх институтĕнчи профессорсемпе преподавательсен составĕ тата студентсем, çавăн пекех тата Азербайджан СС Республикинчи ертсе пыракан парторганизацисемпе совет организацийĕсем ыйтнине пурнăçа кĕртсе, Азербайджанри ялхуçалăх институтне Л. П. Берия ятне парас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ
М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ
А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти мартăн 21-мĕш.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН УКАЗĔ

Азербайджанри Л. П. Берия ячĕпе тăракан ялхуçалăх институтĕнчи работниксене наградăласси çинчен

Азербайджанри Л. П. Берия ячĕпе тăракан ялхуçалăх институчĕ 20 çул тултарнă юбилея паллă туса, Азербайджан СС Республикин социализмлă ялхуçалăхĕ валли пысăк квалификациллĕ кадрсем хатĕрлес тĕлĕшпе калама çук чаплă çитĕнÿсем тунăшăн çаксене наградăлас:

ĔÇЛĔХ ХĔРЛĔ ЯЛАВ ОРДЕНĔПЕ:

1. **Башинджагиан** Сергей Захарович — Азербайджан ССР наукăсен тава тивĕçлĕ деятелĕ, профессор, виноградство кафедрин заведующийĕ.
2. **Гусейнов** Гаджи Салех Фатулла оглы — хлопководство кафедрин заведующийĕ.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ОРДЕНĔПЕ:

1. **Лобик** Алексей Иулианович — профессор, ÿсен-тăрансене хÿтлес тĕлĕшпе ĕçлекен кафедра заведующийĕ.
2. **Рагим-Заде** Кафар Мурсал оглы — доцент, биологи наукисен кандидачĕ, биохими кафедрин заведующийĕ, институт директорĕн вĕрентÿ пайĕ енĕпе ĕçлекен заместителĕ.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» МЕДАЛЬПЕ:

1. **Ахунд-Зале** Идрис Мамед Гусейнович — биологи наукисен кандидачĕ, субтропикăллă культурăсен кафедрин заведующийĕ.
2. **Газарян** Арутюн Арзуманович — доцент, марксизм-ленинизм никĕсĕсен кафедрин заведующийĕ.
3. **Мустафаев** Багиаддин Мамед оглы — доцент, технически наукăсен кандидачĕ, электротехника кафедрин заведующийĕ.
4. **Халилов** Абдул Самед Амир Аслан оглы — ветеринари факультечĕн деканĕ.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ
М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ
А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль.
1941 çулти мартăн 21-мĕш.

Квартал планне ăнăçлăн тултармалла

1941 çулта пирĕн çĕршывра пысăк строительствăсем пулмалла. Çак ĕçре вăрман касса, строительство материалĕсене хатĕрлесси питех те пысăк вырăн йышăнса тăрать. Çавăнпа та халĕ кашни колхозăн, колхозникăн тата единоличник хуçалăхĕн партипе правительство панă заданине срокра тултарассишĕн кĕрешмелле.

Пĕрремĕш квартал вĕçленет, шутлă кунсем кăна юлчĕç. Анчах вăрман хатĕрлевĕн планне тултарасси Вăрмар районĕнче хăрушлăх умĕнче тăрать. Енĕшпуç вăрман участокĕнче кунсерен 500—600-шер çын çурран тата 450—500-шер çын лашапа ĕçлеççĕ пулсан та, вăл паянхи кунсемшĕн çителĕксĕр. Вăрман хатĕрлес плана тултарас тĕлĕшпе кĕрешĕве темиçе хут вăйлатмалла.

Уйрăм колхозсем тата колхозниксем вăрман хатĕрлевĕнче тăрăшса ĕçлеççĕ, паха примерсем кăтартаççĕ. Пĕчĕк Енкассинчи «Ударник», Çĕнĕ Мăнтăрти «Хĕрлĕ Шептах» колхозсем мартăн 10-мĕшне пĕрремĕш кварталти плансене тултарнă

Çĕнĕ Вĕрнерти «Хĕрлĕ Мăрат» колхозра вăрман хатĕрлевне лайăх организациленĕ. Колхозри пуçламăш парторганизацин секретарĕ Ильин тата колхоз председателĕ Никитин юлташсем колхозниксене вăрманта ĕçленĕ çĕрте кирлĕ пек ертсе пыраççĕ.

Хăшпĕр колхозсем вăрман хатĕрлевĕнче ку вăхăтченех начар ĕçлеççĕ. Хĕрлĕ Çырти «Красная Кубня» колхоз членĕсем вăрманта туллин ĕçлемеççĕ. Хăшпĕр колхоз членĕсем ĕçри пахалăхшăн кĕрешмеççĕ. Тикĕшри колхозниксем А. Капаков, В. Бороткoв юлташсем заданине хăвăртрах тултарас шутпа таварлăх тумалли материалсене вутă вырăнне хатĕрленĕ. Çакăн пек ĕçлени вăл вăрманти десятниксем хăйсен обязанноçĕсене çиелтен туса пынинчен килет.

Вăрмар районĕн хăвăртлăхсене вăйлатмалла

Д. ЯКОВЛЕВ.

Кашни комсомолец производствăри стахановец пултăр

(Комсомолăн республикăри активĕн пухăвĕнчен)

Мартăн 20—21-мĕшсенче, Шупашкарта, комсомолăн активĕн республикăри пухăвĕ пулса иртрĕ. Пухура ВКП(б) Чăваш Обкомĕн секретарĕ **Чарыков** юлташ партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин итогĕсем тата комсомолăн задачисем çинчен доклад туса пачĕ.

Чарыков юлташ хăйĕн докладĕнче тăван çĕршыври промышленноçпа транспорт юлашки çулсенче тунă çитĕнӳсем тата 1941 çулта çĕршыв умĕнче тăракан задачăсем, çавăн пекех XVIII партконференци палăртнă çитменлĕхсем çинче чарăнса тăчĕ. Вăл республикăри тата Шупашкар хулинчи промышленноçпа транспорт иртнĕ çулта мĕнле ĕçлени çинчен, вĕсен çитменлĕхĕсем çинчен тĕплĕн каласа пачĕ.

— Çакна паллă тумалла, — тет Чарыков юлташ, — 1940 çулта промышленноçпа транспорт начар ĕçлерĕç, чылай предприятисем хăйсен планĕсене тултараймарĕç. Комсомол райкомĕсем, комсомолăн пуçламĕш организацийĕсем тата комсомол обкомĕ производствăллă ыйтусемпе сахал интересленнĕ, производствăна куллен практикăллă пулăшу паман. Эпир сирĕнпе сахал мар решенисем йышăннă, анчах вĕсене вырăнсенче мĕнле пурнăçа кĕртсе пынине тĕрĕслемен. Тĕрĕсрех каласан, промышленноçпа транспорт ĕçне ытларах хутсем тăрăх ертсе пынă. Заводăн, фабрикăн, предприятин экономикине тĕпчесе вĕренме тăрăшман.

Чарыков юлташ промышленноçпа транспорт тĕлĕшпе комсомол умĕнче тăракан задачăсем çинчен тĕплĕн чарăнса тăчĕ. XVIII партконференцин решенийĕсем комсомол умне пысăк та ответлă задачăсем кăларса тăратаççĕ. Партипе комсомол организацисен татăклăнах промышленноçпа транспорт еннелле çавăрăнмалла, вĕсене конкретлăн ертсе пымалла. Комсомол райкомĕсемпе комсомолăн пуçламĕш организацийĕсен çамрăксен хушшинче производствăллă плана тултарассишĕн кĕрешĕве пуçарса пымалла. Комсомол организацисен предприятисенче чĕртаварсене, электроэнергине, топливăна перекетлес, продукци пахалăхне лайăхлатас, продукцин хăйне ларакан хакне чакарас, оборудованисемпе туллин усă курас ĕçсенче пример кăтартмалла. Çаксемпе пĕрлех, производствăра тасалăхпа йĕркелĕх тăвас тĕлĕшпе ĕçе пуçарса ертсе пыракансем пулмалла.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ пулса иртнĕренпе уйăх ытла иртрĕ. Çак хушăра комсомол райкомĕсен тата комсомолăн пуçламĕш организацийĕсен хăйсен ĕçĕсене урăхлатса çĕнетес тĕлĕшпе хăшпĕр улшăнусем тума май пулнă. Калас пулать, комсомол организацийĕсем партконференцин решенийĕсем тăрăх ĕçсене урăхлатса çĕнетес тĕлĕшпе вăрахăн ĕçлеççĕ.

Пренире тухса калакансем комсомол организацисен промышленноçпа транспорт тĕлĕшĕнчи çитменлĕхĕсене палăртрĕç. Комсомол организацисем производствăри çитменлĕхсене курса тăнă пулсан та вăхăтра тӳрлетме тăрăшман, ĕçре пример кăтартман. Кунта Буинскри сланец рудникĕн ĕçĕсене илсе кăтартма пулать. Рудник юлашки виçĕ çул хушши хăйĕн планне тултарайман. Туса кăларакан продукцин хакĕ ӳссе пырать, оборудованисемпе пĕлсе усă курмаççĕ. Партконференци пулса иртнĕренпе те ĕçсем лайăхланни сисĕнмест.

Комсомолецсен ытларах производствăра ĕçлемелле. Анчах, нумай çĕрте ун пек мар-ха. Канашри вагонсем юсакан заводра специалистсенчен 50 процентĕ кăна производствăра ĕçленĕ. Çĕмĕрлери комбинатра 15 инженертан 5 инженер, 30 техникран 10 çын кăна производствăра ĕçлет.

Комсомолăн хăшпĕр предприятисенчи пуçламĕш организацийĕсем производствăран уйăрăлса тăраççĕ. Сĕнтĕрвăрри районĕнче промышленноçпа транспортри комсомолецсенчен 116 çынтан 54 çын кăна производствăра ĕçлет. Спиртзаводри пуçламĕш организацинче 15 çын, вĕсенчен пĕри те производствăра ĕçлемест, канцелярине ĕçлеççĕ. Комсомол комитечĕн секретарĕ Русин юлташ 1940 çулта цехсенче пачах пулман. Çакăн пек çĕрте, паллах, ĕç йĕркеллĕ пулса пырасса кĕтме çук.

Комсомолăн Куславкка райкомĕ 1941 çулта 12 лару туса ирттернĕ, анчах комбинат ĕçĕсем çинчен пĕрре те сӳтсе-явман.

Пренире тухса калакансем ВЛКСМ Шупашкар хула комитечĕн тата комсомол обкомĕн ĕçĕсене хытă критиклерĕç. Горкомăн ытларах промышленноçпа транспорта ертсе пымалла, предприятисенчи комсомол организацисене ĕçре пулăшса пымалла пулнă. Горком ку тĕлĕшпе питех те начар ĕçленĕ. 1940 çулта производство ыйтăвĕсем çинчен тăватă хутчен кăна сӳтсе-явнă. Горком работникĕсем предприятисенче сахал пулнă, ытларах кабинетсенче ларнă, ĕçлĕ хутсем çырнă. Комсомол обкомĕн работникĕсем пирки те çавнах каламалла.

Шупашкарти тир-сăран комбинатĕнчи комсомолецсем паха пуçару турĕç, цехсенче тасалăхпа йĕркелĕх тума комсомолăн ытти организацийĕсене чĕнчĕç. Комсомол Чăваш обкомĕпе Шупашкар горкомĕ çав пуçарăва ытти организацисене куçарас, çак ĕç тавра комсомолецсене явăçтарас тĕлĕшпе нимĕн те туман.

Комсомолăн хăшпĕр организацийĕсем хут тăрăх, бюрократла ертсе пынине çак пример аван кăтартса парать. Улатăрти политотдел начальникĕн заместителĕ Ануфриев юлташ чугунçул техникумĕнчи (вăл Улатăртах!) комсомол организацин секретарĕ патне партконференцин материалĕсене сӳтсе-явма хушса телеграмма парать. Конференци решенийĕсене ăнланса çитмен работниксем халĕ те пур-ха.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ пулса иртнĕ хыççăн комсомолăн хăшпĕр организацийĕсем çĕнĕлле ĕçлеме тытăнчĕç. Çĕмĕрлери «Большевик» заводри пуçламĕш организаци цехсенче тасалăхпа йĕркелĕх тăвас, оборудованисемпе туллин усă курас, электроэнергине перекетлес, оборудованисемпе инструментсене учета илес тĕлĕшпе хăшпĕр ĕçсем туса ирттернĕ. Комсомолецсем графика кунсерен тултарса пыма тытăнчĕç.

Çаксем вĕсем — малтанхи утăмсем кăна. Пирĕн партконференцин решенийĕсене тĕрĕс пурнăçа кĕртсе пырас тĕлĕшпе куллен ĕçлемелле, çак ĕçре комсомол партин шанчăклă помощникĕ пулса тăмалла.

Доклад тăрăх пренире 19 çын тухса каларĕç.

Комсомол активĕн республикăри пухăвĕ пĕрсаслă пулса резолюци йышăнчĕ. Резолюцире актив партин XVIII конференцин решенийĕсене ырларĕ, çав решенисене пурнăçа кĕртме татăклă мероприятисем палăртрĕ.

Осоавиахимовецсен ăмăртăвне ăнăçлăн вĕçлер

Февралĕн 25-мĕшĕнчен пуçласа пирĕн çĕршывра Осоавиахимăн çарти пек командăллă-йĕлтĕрлĕ ăмăртăвĕ пырать. Вăл ăмăрту Хĕрлĕ Çар XXIII çул тултарнă ятпа пулса иртет.

Осоавиахимăн ку ăмăртăвĕсем пĕтĕмпех çарти еверлĕ. Йĕлтĕрлĕ чупура чăрмавсене çĕнтермелле, гранатăсем ывăтмалла, сывлăшран химиллĕ тапăну пуласран сыхланма пĕлмелле, пĕчĕк калибрлă тата боевой винтовкăран пемелле. Осоавиахимовецсен йĕлтĕрлĕ ăмăртăвĕ йывăртарах. Çавăнпа та кунта кашни боец-йĕлтĕрçĕ чăтăмлă пулни кирлĕ.

Осоавиахим членĕсем малтан çавăн пек тренировкăсем учебнăй подразделенисенче—группăсенче, командăсенче тата отрядсенче ирттерчĕç. Çапла ĕнтĕ ку ăмăрту Осоавиахим членĕсен хĕллехи вĕрентĕвне, уйрăмăнах вĕсене йĕлтĕрпе çӳреме хăнăхтарас тĕлĕшпе тăвакан ĕçсене вĕçлени пулать.

Осоавиахимăн командăллă-йĕлтĕрлĕ ăмăртăвĕ Осоавиахим членĕсем хушшинче йĕлтĕр спортне анлăн сарса пыма май пачĕ. Мартăн 21-мĕш тĕлне пирĕн республикăра ăмăртăва пĕрремĕш категорипе—5 команда, иккĕмĕш категорипе—29 команда, виççĕмĕш категорипе 1268 команда, тăваттăмĕш категорипе 307 команда хутшăннă, участниксен хисепĕ 16090 çынна çитет, вĕсенчен ГТО комплексĕн иккĕмĕш сыпăклă нормине 8.395 çын панă.

Ăмăртăва малтан хатĕрленсе лайăх организациленĕ районсенче результатсем те аван. Шупашкар хули ăмăрту пуçланнăранпах малта пырать. «Шупашкарта осоавиахимовецсен ăмăртăвне пурĕ 158 команда хутшăннă. Ун хыççăн Елчĕк районĕ пырать, вăл 148 команда тăратнă, Октябрьски—123, Вăрнар—91, Советски—89, Канаш—74, Пăрачкав—73 команда тăратнă.

Анчах, чылай районсем ăмăртăва ирттерес ĕç çине тивĕçлипе çавăрăнса пăхмаççĕ-ха, вĕсем ку ĕçри çитменлĕхсене хăвăрт пĕтерме тăрăшмаççĕ. Юлса пыракан районсен хисепне чăн малтан Шăхасан районне кĕртмелле. Кунта малтанах 32 команда тунă пулнă, мартăн 21-мĕш тĕлне ăмăртăва пурĕ те 15 команда çеç хутшăннă. Çавăн пекех, Кувакино, Первомайски районсенче те ăмăрту питĕ начар пырать. Кувакино районĕнче начар хатĕрленнĕ пирки ăмăртăва 13 кун кая юлса пуçланă.

Юлса пыракан районсем пирĕн республикăри Осоавиахим организацине каялла туртаççĕ.

Çавăн пек юлса пыни вăл чылай районсенчи ертсе пыракан работниксем военизированнăй йĕлтĕрлĕ спорта тата Хĕрлĕ Çара валли пур енĕпе те хатĕрленсе çитнĕ боецсем хатĕрлесе парас ĕçе тивĕçлĕ вырăна хурса хакламаннинчен килет. Ăмăртăва ирттересси çине çавăн пек çиелтен пăхас йăлана халех пĕтерсе хумалла.

Осоавиахимовецсен командăллă-йĕлтĕрлĕ ăмăртăвне ăнăçлăн вĕçлеме пирĕн пур условисем те çителĕклĕ. Профсоюзсен тата комсомолецсен кроссĕсем спорт енĕпе массăллă ăмăртусем ирттерме паха опытсем пачĕç, пирĕн вĕсемпе усă курма пĕлмелле. Кунсăр пуçне ĕççыннисем йĕлтĕр спортне юратса унта пиншерĕн хутшăнни те ăмăртăва лайăхрах ирттерме май парать.

СССР Осоавиахим Центральный Совечĕ йышăннă тăрăх, ăмăрту срокне мартăн 30-мĕшчен чăснă. Вăхăт нумай юлмарĕ. Осоавиахим организацисен пĕтĕм вăя ăмăртăва ăнăçлăн вĕçлесси çине хумалла. Ăмăртăва хутшăнма заявка панă пĕр команда та ăмăртуран пăрăнса юлмалла мар.

Йĕлтĕрлĕ ăмăртăва Осоавиахим членĕсене йышлăн хутшăнтарас ĕçе ăмăртăва пысăк пахалăхпа ирттерессишĕн, техникăллă паха результатсемшĕн кĕрешессипе çыхăнтарса пымалла. Ăмăртăва хутшăннă кашни çын ГТО комплексĕн иккĕмĕш сыпăклă нормине пама пултартăр.

Çаксемпе пĕрлех, командăллă-йĕлтĕрлĕ ăмăртăва ирттерессине учебнăй подразделенисенче йĕлтĕр спорчĕ енĕпе панă 35 сехетлĕ программăна пурнăçа кĕртессипе çыхăнтармалла. Çак юлашки юлнă хĕллехи кунсене кашнинех пĕлсе усă курмалла. Çине тăрса, пикенсе тытăнсан, çичĕ-сакăр кун хушшинче чылай ĕçсем тума пулать. Осоавиахимăн кашни организацийĕ ăмăртăвăн юлашки кунĕсемпе усă курса осоавиахимовецсен ăмăртăвне ăнăçлăн вĕçлессишĕн кĕрешмелле.

С. ПАВЛОВ.

Чăваш АССР Осоавиахимăн Центральный Совет председателĕ.

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Н-ски чаçри (Вăтам Азири чикĕ) çар ĕçĕпе политикăна вĕренес ĕçри отличниксем Шергозы Джусубов тата П. Смирнов юлташсем нарядра.

Л. Вильчинский фото-ӳкерчĕкĕ. (ТАСС).

КУЛЛЕН КИРЛĔ ТАВАРСЕМ ЫТЛАРАХ ТУСА КĂЛАРАР

Икĕ уйăх ытларах иртсен...

Пĕр-икĕ уйăх каярах Канаш районĕнче куллен кирлĕ таварсем çинчен нумай калаçатчĕç. СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральнăй Комитечĕ 1941 çулти январĕн 9-мĕшĕнче йышăннă постановленине пур артельсемпе предприятисенче, суту-илӳ тата хуçалăх организацисенче те сӳтсе-явнă. Вăл постановленине сӳтсе-явас ыйтупа партипе совет тата хуçалăх активĕн пухăвĕ пулса иртнĕ.

Чăн та, ун чухне нумай организацисенче конкретлă мероприятисем палăртнăччĕ. Çапла, «Красный воин» артель атă-пушмаксем юсакан иккĕмĕш мастерской уçма, çĕвĕ çĕлекен цеха пысăклатма, металран тунă япаласене никельпе витекен мастерской организацилеме пулнă. Сĕтел-пукансем тăвакан фабрика çĕнĕ продукцисем кăларма, «Авангард» артель музыка инструменчĕсене юсакан мастерской уçма, хăмăтсем, ĕнерчĕксем туса кăларма, премĕксем тăвакан завод квас туса кăларма палăртнă. Ытти организацисем те таварсем кăларассине ӳстерме пăхнă. Тĕрĕс тунă. Куллен кирлĕ таварсем кăларассине ӳстерме районра пуян резервсем пур.

Ĕççынни депутачĕсен райсовет исполкомĕпе ВКП(б) райкомĕн бюровĕ СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) 1941 çулти январĕн 9-мĕшĕнче тата Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕн бюровĕ февралĕн 8-мĕшĕнче йышăннă постановленисене пурнăçа кĕртесси çинчен ятарласа решени йышăннă. Кăçал районри промышленноçпа промысла кооперации артелĕсен тата хуçалăх организацисен куллен кирлĕ таварсем 5 миллион та 400 пин тенкĕлĕх туса кăлармалла. Суту-илӳ организацисен 433 сысна самăртмалла. Мероприятисем палăртнă, вĕсене çирĕплетнĕ. Мĕнле пурнăçа кĕртеççĕ-ха вăл мероприятисене халĕ?

— Нумай тума палăртнă, анчах пурнăçа кĕртсе çитерĕпĕр-ши?—тĕлĕнсе ыйтрĕç хăйсенчен хăйсемех «Авангард» артель правленинчисем куллен кирлĕ таварсем çинчен халлап пуçласанах.— Çук, пурне те тăваяс çук...

Мĕншĕн иккĕленеççĕ-ха вĕсем? Палăртнă мероприятисене пурнăçа кĕртме условисем çук-и вара? Сăлтав кунта пачах та условисем пулманнинче мар. Акă, атă-пушмаксем тăвакан мастерскойне механизацилессине илер. Вăл ĕçе 2-мĕш кварталта вĕçлесе çитермелле. Халĕ ĕнтĕ иккĕмĕш квартал çывхарса çитрĕ. Артельте ун пирки ним те туман-ха. Отходсенчен хуçалăхра кирлĕ сумкăсем тата хăмăтсемпе ĕнерчĕксем тăвакан производствăсем уçасси пирки те ĕç шумасть.

Сыснасем самăртас тĕлĕшпе татах та начар ĕçлеççĕ. Артелĕн ресторан, подсобнăй хуçалăх пур. Унта отходсем сахал мар пулаççĕ, анчах халĕ вĕсемпе кирлĕ пек усă курмаççĕ. Артелĕн 23 сысна самăртмалла, халĕ пурĕ те 3 сысна çеç пур.

Сĕтел-пукансем тăвакан фабрикăра та (председателĕ Орлов юлташ) ĕçсем япăх тăраççĕ. Артель, вăтамран илсен, плана тултарать. Анчах кăçал çĕнĕрен туса кăларма палăртнă продукцирен сахал пайне çеç тума тытăннă.

Туса кăларнă продукцине суту-илӳ организацисем вăхăтра илмен пирки фабрика чылай чăрмавсем тӳсет. Канашторг виçĕ уйăх хушшинче пурĕ те 5 пин тенкĕлĕх кăна таварсем илнĕ. Чăвашсоюзăн Йĕпреçри бази 250 пин тенкĕлĕхе яхăн таварсем илсе çитереймен. Складра выртакан таварсем хушшинче—сĕтелсем, тумбочкăсем. Ун пек таварсене артель кăçал сахалтарах кăларма пăхнă, вĕсен вырăнне ĕççыннисем ытларах ыйтакан таварсене кăларма пăхнă пулнă. Анчах Чăвашдревпромсоюз, темшĕн, производство планне çирĕплетнĕ чухне артель ыйтăвĕсене шута илмен. Ку вара артеле финанс тĕлĕшĕнчен йывăрлăхсем патне илсе пыма пултарать.

Ытти артельсемпе хуçалăх организацисенче те çавăн пек фактсене куратпăр. Сталин ячĕпе тăракан фабрикăра чӳрече рамисене, хуçалăхра кирлĕ япаласене тума пуçăнман. Премĕксем тăвакан фабрикăра квас производстви уçасси пирки калаçу çеç пырать. Ку таранччен смета, технически документсене тума тытăнман.

Суту-илӳ организацисем сыснасем самăртас ĕçе тивĕçлипе тытăнман. Пулă ĕрчетес тĕлĕшпе ĕçлени курăнмасть.

«Çак решени вырăнти промышленноçа татăклăнах хăпартма кирлĕ пур условисене те туса парать,—тесе кăтартса параççĕ СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) 1941 çулти январĕн 9-мĕшĕнче йышăннă постановленире.—Çак питĕ кирлĕ те пысăк ĕçĕн ăнăçлăхĕ халĕ ĕнтĕ вырăнти парторганизацисемпе совет организацийĕсен руководителĕсен тата вырăнти промышленноçпа промкооперации работникĕсен пуçарулăхĕнчен, вĕсем çине тăнинчен, вĕсен энергийĕнчен килет». Çакна ялан асра тытас пулать. Вăраха ямасăр, палăртнă мероприятисене пурнăçа кĕртессишĕн хĕрӳллĕ ĕçе тытăнмалла тата вырăнти резервсене тупса, вĕсенчен ытларах та ытларах таварсем туса кăлармалла. Резервсем нумай.

М. ТИТОВ.

(Хамăр корр.).

Культармеецсем лайăх ĕçлеççĕ

Канаш педучилищинчи культармеецсем — иккĕмĕш тата виççĕмĕш класçенче вĕренекенсем — хулари хутла пĕлмен тата сахал пĕлекен çынсене пурĕ 26 çынна вĕрентеççĕ. Культармеецсем вĕсемпе тăтăшах тата кашнинпе уйрăмăн занятисем туса ирттереççĕ. Культармеецсене çак ĕçре преподавательсем Николаева тата Зайцев юлташсем пулăшса пыраççĕ.

Хутла пĕлменнисемпе тата сахал пĕлекенсемпе кăçалхи январĕн 1-мĕшĕччен эрнере пĕр хут заняти ирттернĕ. Халĕ ĕнтĕ, январĕн 1-мĕшĕнчен тытăнса, кашни кунах вĕрентеççĕ. Çапла вара кăçалхи майăн 1-мĕш тĕлне вĕсене вĕрентсе кăлараççĕ.

Канашри педучилище коллективĕн ырă примерне курса, ытти мĕнпур шкулсенчи учительсемпе аслă класçенче вĕренекенсен те çак ĕçе активлă хутшăнмалла. Хутпĕлменлĕхе тата сахал пĕлнине пĕтерес ĕçе республикăри мĕнпур интеллигенци хутшăнни кирлĕ.

И. САПОЖНИКОВ.

Урал тăвĕсем çинчи поселок

Хантыра-Мансийски национальнăй округра, Урал тăвĕсем çинче, рабочисен çĕнĕ поселокĕ — хрустальнăй поселок ӳссе ларнă. Емĕрхи тайга хупăрласа тăракан поселок хрустальпа исландски шпат кăларакан вырăнсем çывăхĕнче ларать.

Лайăх çуртсенче горняксем, геологсем, строительсем пурăнаççĕ. Поселокра шкул, клуб пур, кинотеатр, электростанци тата ытти çуртсем тăваççĕ.

Ĕçшĕн хушса тӳлемелле тунă май колхозниксен ĕçне учета илесси

Партипе правительство колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен йышăннă постановленине ăнăçлăн пурнăçа кĕртсе пымалли мероприятисенчен пĕри вăл—колхозсенче çĕнĕ требованисем тăрăх учет тата счетоводство ĕçне тĕрĕс йĕркелени пулать.

Колхозсенчи учет ĕçĕ çине çĕрĕç органĕсен уйрăмăнах тимлĕн çавăрăнса пăхмалла. Колхозсенчи счетоводсене тĕплĕн инструктаж памалла, вĕсене тăтăшах пулăшмалла тата вĕсен ĕçне тĕрĕслесе тăмалла.

СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ 1940 çулти декабрĕн 31-мĕшĕнче «Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕхсен продуктивлăхне ӳстернĕшĕн Украина СС Республикинчи колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен» йышăннă постановленире СССР Госпланĕ çумĕнчи ЦУНХУ-па СССР Наркомземне кирлĕ улшăнусемпе хушусем туса хатĕрлесе, вĕсене колхозсенче хальхи вăхăтра туса пыракан учет системине кĕртме, колхозсенчи учетпа счетоводствăна колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлемелли çĕнĕ йĕрке тăрăх туса пыма хушнă. Малалла колхозри учетпа счетоводствăна кĕртнĕ улшăнусемпе хушусене кĕскен каласа панă.

Уйхир ĕçĕн бригадинче тата фермăра ĕçкунĕсемпе миçе кун ĕçленине учета илесси.

Уйхир ĕçĕн бригадинче е звенора ĕçкунĕсене тата миçе кун ĕçленине учета илме колхозсенчи халичченхи «Ведомости по учету трудодней» текен кивĕ формăпа усă кураççĕ. Çав ведомость çинче кашни кун çырса тултаракан колонкăсен хисепĕ бригадăра е звенора ĕç кунĕ хушшинче тĕрлĕрен тунă ĕçсен хисепĕпе пĕр пек пулмалла. Итогсене палăртакан колонкăсенчен пĕринче колхозник миçе кун ĕçленине çыраççĕ. Ĕçкунĕсене тата миçе кун ĕçленине звеносем тăрăх учета илекен ведомость çинче колонкăсен заголовокĕсенче ĕçсене кăтартнипе пĕрлех тата мĕнле культура тăрăх ĕçленине кăтартмалла. Çакнашкал йĕрке кашни колхозник бригада çумне çирĕплетсе панă культурăсем тăрăх тата звеносенче кашни культура тăрăх уйрăмăн миçе ĕçкунĕ тунине учета илме май парать.

Тунă ĕçсене, ĕçкунĕсене тата миçе кун ĕçленине учета илме выльăх-чĕрлĕх фермисенче «Ведомость по учету трудодней и рабочих дней на ферме» текен çĕнĕ форма тунă.

Колхозник ĕçленĕ кунсен хисепне колхозникăн ĕç кĕнеки çине эрнере пĕререн сахал мар çыраççĕ. Çавна май ĕç кĕнеки çине «Начислено дней» текен тепĕр колонка кĕртнĕ. Колхозниксем миçе кун ĕçленине колхозниксен кашни уйăхра тухса çапакан списокĕнче кăтартаççĕ. Халиччен çак списоксем çинче миçе ĕçкунĕ тунине кăна кăтартнă пулнă.

Колхоз правленинче ĕçкунĕсене тата миçе кун ĕçленине учета илесси.

Колхоз правленинче кашни колхозник миçе кун ĕçленине счетовод «Книга учета трудодней колхозников» текен кĕнеке тăрăх учета илсе пырать. Халĕ çав формăна улшăнусем кĕртнĕ. Çав кĕнекере çакнашкал колонкăсем пулаççĕ: пирвайхи колонка—уйăх тата число, иккĕмĕш—документ номерĕ, ыттисем—сакăр колонкăра колхозниксене ĕçкунĕ шутласа панине шута илсе пыраççĕ. Вĕсенчен малтанхи пилĕк колонкисенче звено çумне çирĕплетнĕ культурăсем тăрăх ĕçлесе тунă ĕçкунĕсене е фермăра ĕçлесе тунă ĕçкунĕсене шута илеççĕ. Вăл колонкăсене заголовоксем паман. Заголовок вырăнне колхозник ĕçленĕ культура е ферма ятне çыраççĕ. Çиччĕмĕш колонкăра — хушса тӳлемен ытти ĕçсенче тунă ĕçкунĕсене шута илеççĕ. Саккăрмĕш колонкăра колхозник пурĕ миçе ĕçкунĕ тунине тата юлашки, тăххăрмĕш, колонкăра миçе кун ĕçленине палла тăваççĕ. Кĕнеке çине çырса хурасси «Ведомости по учету трудодней и рабочих дней», «Ведомости по учету трудодней и рабочих дней на ферме» тата звенона ертсе пынăшăн звеньевоя, колхозри агронома е агротехника колхоз председательне т. ыт. те ĕçкунĕ шутласа панине пĕлтерекен справкăсем тăрăх пулмалла.

Колхозниксем ĕçлесе тунă ĕçкунĕсен, çавăн пекех ĕçленĕ рабочи кунсен уйăхри итогне «Книга учета трудодней колхозников» текен кĕнекерен куçарса «Книга расчетов с членами колхоза» кĕнекен колхозникăн лицевой счечĕн пĕрремĕш разделне кĕртеççĕ.

Уйхир ĕçĕн бригадисенче тата выльăх-чĕрлĕх фермисенче продукцине учета илесси.

Учет ĕçне колхозлă счетоводствăн двойной тата простой системипе туса пыракан колхозсенче хăйĕн хуçалăхĕнчен растениеводство продукцийĕ пырса кĕнине шута илекен первичнăй документсен формисене çавсенех, малтанхисенех хăварнă. Вĕсем: «Дневник уборки комбайном», «Дневник поступления и отправки незерновой продукции», «Акт на приемку кормов».

Учет ĕçне сокращеннăй системăпа туса пыракан колхозсенче тĕштырăсене тата выльăх апачĕсене приходлама первичнăй документсен формисем çаксем юлаççĕ: «Дневник уборки комбайном или молотьбы» тата «Акт на приемку кормов». Ытти продуктсем пырса кĕнине учета илме «Дневник поступления и отправки незерновой продукции» текен форма тунă. Çӳлте асăннă первичнăй документсене улăштармасăрах хăварнă, формăсен заголовкисенче («Акт на приемку кормов» текен формăна кĕртмесĕр) «бригада» сăмах хыççăн «звено» сăмах хушнă.

Звено çумне çирĕплетсе панă культурăна пуçтарса кĕнĕ е çапнă чухне дневниксене кашни культура тата кашни звено тăрăх уйрăмăн туса пыраççĕ. Дневниксем çинче бригада номерне кăтартнипе пĕрлех тата тырă хăш участокран пырса кĕрекен звенон номерне (е звеньевой хушаматне) кăтартмалла. Çак йĕркепех «Дневник поступления и отправки незерновой продукции» текен дневника йĕркелесе пыраççĕ.

Малтанхи хут çырса памалли çакнашкал йĕрке бригада çавăн пекех кашни звено тăрăх çирĕплетнĕ кашни культурăпа тухăç пырса кĕнине учета илме май парать.

Выльăх-чĕрлĕх продукцине учета илмелли первичнăй документсен малтанхи формисене улăштармасăрах хăварнă. Хушса çĕнĕрен тепĕр форма кĕртнĕ. Вăл «Акт о приросте молодняка животных и о привесе животных, снятых с откорма (нагула)». Çав акта ферма заведующийĕ (бригадир) çамрăк выльăхсене пĕр çынтан тепĕр çынна панă, çамрăк выльăхсене çул тĕлĕшпе аслăрах группăсене куçарнă тата хăйĕн хуçалăхĕнче илнĕ çамрăк выльăхсене çулталăк ĕçĕнче хакланă чухне çырать. Акт «Книга по учету выращивания молодняка» тата «Книга учета выполнения плановых заданий по приплоду, выращиванию, откорму или нагулу скота» кĕнекесем çине çырма май парать. Юлашки формăна колхозлă счетоводствăн двойной тата простой системипе туса пыракан колхозсем валли тунă. Сокращеннăй системăпа туса пыракан колхозсем валли «Книга по учету выращивания молодняка» кĕнеке тунă. Ун тăрăх çитĕннĕ выльăхсене тата çамрăк выльăхсене самăртнине учета илеççĕ.

Сурăхсен, качакасен тата кайăк-кĕшĕксен хисепне учета илме «Книга учета поголовья овец (коз) на ферме» тата «Записная книжка заведующего птицефермой» текен формăсем кĕртнĕ.

Колхоз правленинче натуральнăй тупăшсене учета илесси.

Учет ĕçне счетоводствăн двойной тата простой системипе туса пыракан колхозсенче хуçалăхра растениеводствăран тата выльăх-чĕрлĕхрен илекен продукцине «Книга учета натуральных доходов и их распределения» кĕнекере учета илеççĕ. Çав кĕнекере продукцин кашни сорчĕ тата кашни продукт валли счетсем уçаççĕ. Кĕнекере колонкăсене бригадăсенчен, звеносенчен, колхозниксенчен (дояркăсем, чабансем, кайăк-кĕшĕксене пăхакансем т. ыт. те.) пырса кĕрекен продукцине учета илме тунă. Бригада çумне çирĕплетнĕ культурăсен продукцине учета илме палăртнă уйрăм колонкăсенче, колонка заголовокĕнче бригада номерне тата бригадир хушаматне çыраççĕ. Звеносем туса илнĕ продукцине учета илме колонкăн заголовокĕнче звено номерне тата звеньевой хушаматне, çавнашкалах тата çав звено кĕрекен бригада номерне çыраççĕ.

Выльăх-чĕрлĕх продукцине учета илнĕ чухне колонка заголовокĕнче планлă заданине тултаракан колхозникăн хушаматне çыраççĕ. Сăмахран, мĕн чухлĕ сĕт суса илнине учета илнĕ чухне доярка хушаматне, çăм каснă чухне—чабан хушаматне çыраççĕ т. ыт. те.

Счетоводствăн сокращеннăй системи пулнă колхозсенче натуральнăй тупăшсене «Книга учета натуральных и денежных доходов, материалов и фондов» текен кĕнекере учета илеççĕ. Çавна май ун валли кĕнекере ятарласа пĕр раздел уйăрнă. Текстра приходлакан продукци мĕнле бригадăран, дояркăран е чабанран пырса кĕнине кăтартас пулать. Çакă вара кашни уйăхăн вĕçĕнче продукци мĕн чухлĕ пырса кĕнине итог тума тата çав продукци камран пырса кĕнине пĕлсе тăма май парать.

Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстерес тĕлĕшпе панă планлă заданисене тултарнине учета илесси.

Мĕнпур культурăсен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕхсен продуктивлăхне ӳстерес тĕлĕшпе панă планлă заданисене тултарнине учета илме икĕ кĕнеке тунă. Вĕсене колхозри счетовод туса пырать. «Книга плановых заданий и учета их выполнения по урожайности сельскохозяйственных культур и продуктивности животноводства» кĕнекере икĕ раздел пур: пĕри—растениеводство енĕпе, тепри — выльăх-чĕрлĕх тĕлĕшпе. Малтанхи разделта пĕр форми бригада çумне çирĕплетсе панă тĕштырă культурисен тухăçлăхне ӳстерес тĕлĕшпе панă планлă заданине тултарнине учета илмелли. Тепĕр форминче звеносем плана кашни культура тăрăх тултарнине шута илеççĕ. Выльăх-чĕрлĕх разделĕнче те икĕ форма пур: пĕри—сĕт суса илме панă планлă заданине тултарнине учета илмелли тата тепри—выльăх-чĕрлĕхĕн ытти продукцине (çăм, пыл, мамăк т. ыт. те) учета илмелли. Çав кĕнеке çине бригадăсене, звеносене, дояркăсене, чабансене тата ыттисене панă планлă заданине çыраççĕ тата заданисене тултарса пынине натуральнăй тупăшсене учета илнĕ даннăйсем тăрăх кашни уйăхра кĕртсе çырса пырас пулать. Çав кĕнекере çырни тăрăх колхозниксене ĕçшĕн хушса мĕн чухлĕ продукци тӳлемеллин хисепне палăртаççĕ.

«Книга учета выполнения плановых заданий по приплоду, выращиванию, откорму или нагулу скота» кĕнекере те икĕ раздел: çамрăк выльăхсене илсе сыхласа усранине тата миçе пуç пăхса çитĕнтернине, самăртнине учета илмелли разделсем пур. Кĕнекере планлă заданисене çыраççĕ тата вĕсене тултарнине учета илеççĕ. «Учет получения и сохранения приплода» текен разделта пăрусене илсе 15—20 кунччен, сысна çурисене—2 уйăха çитиччен, кролик çурисене—6 уйăха çитиччен, кайăк-кĕшĕксен чĕпписене—6 уйăха çитиччен, çавнашкалах путексене сыхласа усранине учета илеççĕ. «Учет выращивания, откорма или нагула скота» разделта планлă заданине çыраççĕ тата майракаллă шултра выльăхсен çамрăк выльăхĕсене пăхса çитĕнтерес, майракаллă шултра выльăхсен çамрăк выльăхĕсене, çавăн пекех сыснасене самăртас тĕлĕшпе панă заданине учета илсе пыраççĕ. Кĕнеке çине «Акт о приплоде животных, снятых с откорма (нагула)» актсем тăрăх çыраççĕ. Асăннă кĕнекесен даннăйĕсем тăрăх счетовод выльăх-чĕрлĕх ĕçĕнчи работниксене, председателе тата агронома хушса тӳлеме справкăсем хатĕрлет.

Колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлеме «Ведомость расчета и начисления дополнительной оплаты труда колхозникам бригады по культурам, закрепленным за бригадой» тата «Ведомость расчета и начисления дополнительной оплаты труда колхозникам звеньев по культуре, закрепленной за звеньями» текен çĕнĕ формăсем тунă.

Çĕнĕрен тунă формăсене кăçал пичетлесе кăлараççĕ. Ытти формăсем тăрăх вара колхозсенче халиччен пулнă кĕнекесемпе, хăйне майлă улăштарса, усă курмалла.

Ĕçшĕн хушса тӳлессине тата колхозниксен аллине парассине СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ 1940 çулти декабрĕн 31-мĕшĕнче йышăннă постановленине тĕрĕс пăхăнса ирттермелле.

Г. ДОКУЧАЕВ.

СССР Наркомземĕн организационно-колхознăй отделĕн колхознăй учет секторĕн начальникĕ.

А. КРАСНОВ.

Инструктор-бухгалтер.

Технологи дисциплинине çирĕплетессишĕн

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ Маленков юлташ докладĕ тăрăх йышăннă резолюцире предприятисенче технологи дисциплинине çирĕплетмелле, тесе кăтартса панă. Кашни предприятире малтанах тĕплĕн шутласа тунă технологи процесĕ пулмалла. Çакна тума пирĕн халиччен пулнă технологи процесне тĕрĕслесе тухса, çитменлĕхсене кĕске вăхăтрах пĕтерес пулать тата технологи процесне рационализацилеме çĕнĕ йĕркесем тупмалла.

Пирĕн Канашри вагонсем юсакан заводра технологи дисциплинине çирĕплетес тĕлĕшпе чылай ĕçсем тунă. Технически отдел работникĕсем рессорсем тăвакан цеха рессорсем тăвас тата юсас тĕлĕшпе инструкци, утиль цеха автосцепкăсемпе буксем юсамалли технологи процессен карттисене туса панă. Мартăн 15-мĕшне пружинăсемпе рессорсене юсамалли технологи процесне туса паратпăр. Мартăн 20-мĕшне урапасем юсакан цеха технологи карттисене туса паратпăр. Халĕ технически работниксем тимĕрç цехĕ валли карттăсем тăвас тĕлĕшпе ĕçлеççĕ.

Хальхи вăхăтра вагонсен пятник тата подпятник текен деталĕсене ремонтно-механически цехра лобатокарнăй станок çинче тăваççĕ. Вăл детальсене тимĕрç цехĕнче штамппа усă курсан хăвăртрах тума пулать. Çакна шута илсе технически отдел пятниксем тата подпятниксем тăвакан штампсен чертежĕсене туса панă. Урапасем тăвакан отделенинче темиçе çул хушши йĕркесĕрлĕх тата тирпейсĕрлĕх пулнă. Ку вара производство планне ăнăçлăн тултарма чăрмантарнă. Халĕ урапасем тăвакан цехра тасалăхпа йĕркелĕх тăвас шутпа, унта производствăна çĕнĕлле йĕркелеççĕ.

Анчах тунă ĕçсем технологи процесне йĕркелесе çитернине тата технологи дисциплини çирĕп пулнине пĕлтермеççĕ-ха. Пур цехсенче те тенĕ пекех чылай чухне технологи дисциплинине пăснисем пулаççĕ. Сăмахран, тимĕрç цехĕнчи Кукляев юлташ ертсе пыракан сменăра 183 штука валиксем туса кăларнă пулнă. Вĕсен тăршшĕ, чертеж тăрăх, 152 миллиметр пулмалла, чăннипе вĕсене 245—251 миллиметр тăршшĕ тунă. Виçеллĕ туман пирки валиксене технически контроль йышăнман. Çавна пĕле-тăркачах смена мастерĕ вĕсене механически цеха ăсатнă. Аслă мастер Малыгин юлташ смена мастерĕсене чертежа пăхăнса ĕçлеме хушас вырăнне технологи дисциплинине пăсакансене хӳтлес çул çине тăрать. Вăл валиксем ĕçе яма юрăхлă тесе тавлашать. Кун пек фактсене ытти цехсенче те сахал мар курма пулать.

Технологи дисциплинине пурнăçа кĕртсе пыни предприятисенчи цехсем, участоксем хушшинчи сыхăнăва йĕркелеме, вĕсен ĕçне лайăхлатма майсем туса парать, браксем, простойсем пуласси пĕтерме пулăшать. Çавăнпа пирĕн технологи дисциплинине çирĕплетессишĕн куллен çине тăрса кĕрешмелле. Технически отделăн сывăх вăхăтрах технологи процесне йĕркелесе пыма участоксем çумне инженерсене, специалистсене çирĕплетмелле. Технологи процесне лайăхлатас ĕçре пирĕн заводшăн штамп хуçалăхĕ пысăк вырăн йышăнса тăрать. Тĕрĕссипе илсен, продукци пахалăхне лайăхлатасси унăн ĕçĕнчен нумай килет. Апла пулсан, инструментальнăй цех руководителĕсен тимĕрç цехĕ валли штампсем юсассине хăвăртлатмалла.

Технологи дисциплинине çирĕплетессишĕн кĕрешнĕ чухне яланах çакна асра тытмалла: технологи процесĕ вăл яланлăха тунă схема мар. Техника малалла аталанса пыни, стахановла движени сарăлни производствăна организацилес ĕçе çĕнĕ те çĕнĕ пуянлăхсем параççĕ. Çакă ĕнтĕ технологи процесне стахановла движени çуратнă çĕнĕ методсемпе пуянлатса пыма хушать. Çакна тумалла та пирĕн. Анчах технологи процесне лайăх йĕркелесе, ăна çĕнĕ те çĕнĕ япаласемпе пуянлатса пыма кашни работникăн, рабочин, вăл кирек хăш участокра ĕçлет пулсан та, хăйĕн участокĕнче ĕç технологине тăрăшса вĕренсе пырас пулать.

М. ЧЕРНОНОГ.

Технически отдел начальникĕн заместителĕ.

Куллен ертсе пырас пулать

Ĕçсынни депутачĕсен вырăнти Совечĕсене Сталинла Конституци тăрăх суйласа хăварни иккĕмĕш çул çине кайрĕ. Государство влаçĕн вырăнти органĕсем, Сталинла Конституци тăрăх ĕçлесе, кулленех çирĕпленсе пыраççĕ. Юваново (Сĕнтĕр р.), Чурачăк (Ишлей р.), Стемас (Улатăр р.), Янкас (Красноармейски р.) ялсовечĕсем, Сĕнтĕрвăррипе Улатăр районĕсен Совечĕсем план тăрăх, массăна явăçтарса ĕçлесе пыраççĕ. Хуçалăхпа культура строительствин планне вăхăтра пурнăçласа пыма ĕçсыннисене пулăшаççĕ. Вĕсем хăйсен ĕçĕнче пысăк çитĕнӳсем турĕç.

Çӳлте асăннă Советсем плана вăхăтра пурнăçласа пыраççĕ. Ыйтусене тĕрĕс сӳтсе-яваççĕ, решенисене йышăннă хыççăн, вĕсене мĕнле пурнăçланине тĕрĕслесе тăраççĕ.

Чăваш АССР Конституцийĕн 56-мĕш статьи кăтартнă тăрăх, район Совечĕсен сессийĕсем çулталăкра 6 хутран кая мар тата ялсоветсен сессийĕсем уйăхра пĕр хутран кая мар пулмалла. Çӳлте асăннă Советсенче çаксене пĕтĕмпех пурнăçласа пыраççĕ.

Лайăх ĕçлесе пыракан Советсемпе пĕрлех çителĕксĕр ĕçлекен ялсовечĕсем те пур. Ку тĕлĕшпе Красноармейскипе Чкаловски районсенчи вырăнти Советсене кăтартса памалла. Вăл районсенчи чылай Советсенче Конституцие пăхăнмасăр ĕçлени те пулнă. Красноармейски район Совечĕ ĕçсынни депутачĕсен вырăнти Совечĕсене кирлĕ пек ертсе пымасть. Ялсоветсене ĕçлеме пулăшас енĕпе район Совечĕн сессийĕсемпе ларăвĕсенче пĕр ыйту та сӳтсе-явман тата ĕç планĕ çине те кĕртмен. Çапла ĕçлесе пынипе пула ĕнтĕ, исполком çумĕнчи адмкомиссисенче никам çирĕплетмен членсем ĕçлеççĕ.

«Коминтерн» колхозра хăшпĕр колхозниксем иртнĕ çулта план тăрăх урăх çĕре куçса кайнă. Колхозăн пурлăхĕпе ĕçхатĕрĕсене тивĕççĕр салатса пĕтересрен сыхлас тĕлĕшпе райсовет исполкомĕ ликвидком çирĕплетнĕ пулнă. Ликвидком колхоз пурлăхне сыхлас вырăнне сутса пĕтернĕ. Суя документсем туса укçисене хăйсен кĕсйисене чикнĕ. Çапла вара колхоз хуçалăхĕ кĕтмен çĕртен çаралса юлнă. Ликвидком мĕнле ĕçленине райсовет исполкомĕ тĕрĕслемен.

Красноармейски районри чылай ялсоветсен сессийĕсем вăхăтра пулмаççĕ. Чатукасси ялсовечĕ хăйне суйланăран вара ку тарана çитсе те 3 сесси çеç туса ирттернĕ. Исаково, Çавал-Çырма, Пшонкă ялсовечĕсем 4-шар сесси пухнă. Пшонкă ялсовечĕн 1940 çулти июлĕн 26-мĕшĕнче пулса иртнĕ 4-мĕш сессийĕнче 9 депутатран 4 депутат çеç пулнă. Кунтах пĕрремĕш сесси протоколне çухатнă. Мăн-Шетмĕ, Шурçырма, Пшонкă ялсовечĕсенче исполком ларăвĕсен протоколĕсем çине нумайĕшне алă пусман тата хăшпĕр çĕрте ыйтусемпе решенисене ăнланмалла çырмаççĕ. Шурçырма ялсовет исполкомĕн 1941 çулти февралĕн 14-мĕшĕнче çырнă протоколĕ исполком ларăвĕпе пуçланса халăх пухăвĕпе пĕтет.

Хăшпĕр ялсовет депутачĕсем хăйсен депутат обязанноçĕсене кирлĕ пек пурнăçламаççĕ. Шурçырма ялсовет депутачĕ Лаптев юлташ çак тарана çитсе те пĕр сессире çеç пулнă. Трофимовпа Петров депутатсем 2 сессинче кăна пулнă.

Кăтартнă çитменлĕхсем Чкаловски районри ялсоветсенче те нумай. Кунта та сессисем вăхăтра пулса пымаççĕ, хăйсен решенийĕсене тĕрĕслемеççĕ. Çавăнпа пĕрлех сесси протоколĕсене райсовет исполкомне тăратмаççĕ, ярса парсан та кунта вĕсене никам та пăхса тухмасть.

Район Совечĕсем хăйсен инструкторĕсене ĕçре пулăшмаççĕ. Акă, Чкаловски райсовет исполкомĕн инструкторĕ иртнĕ çулта 4 хут улшăннă. Вĕсем ĕçлеме хăнăхса çитиччен тухса-тухса кайнă.

Çакăн пек çитменлĕхсем Ишлей, Советски районĕсенче те пур. Яланлăх комиссисем нумайĕшĕ ĕçлемеççĕ, хут çинче кăна шутланса тăраççĕ. Вырăнти исполкомсем вĕсене пулăшмаççĕ.

Я. МУРАТОВ.

Ялсовет çумĕнчи яланлăх комиссисен ĕçĕсем

КАНАШ. Яманкасси ял Совет исполкомĕ хăйĕн пĕрремĕш сессинче яланлăх комиссисем — бюджет тата ялхуçалăх комиссисем туса, вĕсене ертсе пыма пултарулла çынсене суйласа хăварчĕ. Вĕсем халăх шанăçне тӳрре кăларассишĕн пĕр-пĕрин хушшинче ăмăртса ĕçлеме тытăнчĕç. Хăйсем тавра ялти актива анлăн явăçтарчĕç. Акă, бюджет комиссин председателĕ коммунист Кузьмин юлташ кăтартуллă ĕçлесе пырать. Вăл тӳлевçĕсем хушшинче массăллă ĕçе куллен туса пырать. Ку ĕçе пĕтĕм агитаторсене, колхоз активне явăçтарнă. Çавна пула та ялсовет укçа-тенкĕ пухас плана кашни уйăхра, кварталта ытлашшипех тултарса пырать. 1941 çулти 1-мĕш кварталти укçа-тенкĕ пухас плана Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци уçăлнă кун тĕлне 100 процент ытла пурнăçласа, районра малти вырăна тухрĕ. Ку тĕлĕшпе ялсовет председателĕ коммунист Роман Петров та тăрăшса ĕçлет. Финагентпа комисси членĕсене куллен ĕçре пулăшса вĕрентсе пырать. Бюджет комиссийĕ куллен ĕçленине пула, ялсовет сметăпа пăхнă укçана тĕрĕс расходласа пырать. Иртнĕ 1940 çулта трахома пĕтерес енĕпе, вулав çурчĕ валли кĕнекесем туянас тата ытти енĕпе пурĕ 24946 тенкĕ расходланă.

Çавăн пекех ялхуçалăх енĕпе ĕçлекен комисси (председателĕ коммунист В. Марков) лайăх ĕçлесе пырать. Вăл хăй тавра колхоз активисчĕсене 29 çынна явăçтарнă. 1941 çулта кăна комисси членĕсемпе 3 канашлу ирттернĕ, вĕсенче кирлĕ ыйтусене сӳтсе-явнă. Çитменлĕхсене палăртса, вĕсене вăхăтра пĕтерсе пынă.

Комисси вăйлă тырпулшăн кĕрешес ĕçре те нумай пулăшу парать. Çавна пула ялсоветĕнчи Доронин ячĕпе тăракан колхоз 1941 çулти çуракине пур енчен те хатĕрленсе çитнĕ. Ялхуçалăх машинисемпе транспорт инвентарĕсене юсаса хунă, кӳлмелли хатĕрсем çителĕклĕ. Пур вăрлăха та кондицине лартиччен тасатнă. Вырăнти удобренисем хатĕрлес тĕлĕшпе райзо панă плана ирттерсе тултарнă.

И. РАДИКОВ.

Государство пурлăхĕ çине хуçасăрла пăхаççĕ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Районри хăшпĕр организацисемпе учрежденисем хăйсен пурлăхĕсене тирпейлĕ пăхса усрамаççĕ. Хаклă тăракан япаласене тислĕкпе тата тĕрлĕ çӳп-çапсемпе пĕрле кăларса тăкни те палăрать. Çавăн пекех тасалăха та пăхăнмаççĕ.

Пурлăхсем çине хуçасăрла пăхакан организацисенчен МТ Станцине илсе кăтартма юрать. Унта ялхуçалăх машинисене пĕр çĕре пухса тирпейлесе лартман. Вĕсем ăçта килнĕ унта сапаланса выртаççĕ. Çакăн пирки темиçе пин тенкĕ тăракан пурлăхсем юрăхсăра тухаççĕ.

Халь çанталăк çуркунне енне сулăнчĕ. Юр ирĕлме тытăнчĕ. МТ Станцийĕ тата ытти организацисем юр айне хăварнă, тислĕкпе пĕрле кăларса тăкнă япаласем курăнма пуçларĕç. Юр айĕнчен тухакан япаласем хушшинче хуçалăхра кирлĕ пурлăх, ĕç хатĕрĕсем, машинăсем т. ыт. пур.

Эпир МТС çумĕпе иртсе пыратпăр. Пирĕн куçа юр айĕнчен туха пуçланă плугсем, сӳресем, çĕрулми лартмалли машинăсем курăнса лараççĕ. Мастерской хыçĕнче 3—4 çын юр айĕнчен тутăхса ларнă машинăсене чавса кăлараççĕ. МТМ строительстви çывăхĕнче юр шывĕпе исленнĕ известь, цемент т. ыт. строительство материалĕсем сапаланса выртаççĕ.

МТС канцелярине пырса кĕретпĕр. Алăк умĕнчен пуçласа канцеляри тавралах çĕрĕк вутăсем, турпассем, тислĕк куписем йăваланса выртаççĕ. Ку çӳп-çапсем, тасамарлăхсем урлă рабочисем анчах мар, МТС директорĕ Лукин юлташ та кашни кунах темиçе те каçса çӳрет. Пĕр МТС йышăнакан çĕр лаптăкĕ çинче кăна мĕн чухлĕ государство пурлăхĕ çĕрет пулĕ?

Инвалидсен «Маяк» артелĕн правленийĕ. Правлени алăкĕ умĕнчен пĕр икĕ метрта çӳп-çап купи, тир-сăран татăкĕсем, улăм тата тислĕк куписем. Çак тасамарлăха ура айне çыпăçтарса пӳлĕме е цеха илсе кĕреççĕ. Çенĕкре туллиех атă-пушмак отхочĕсем. Мастерскойсенчи тасамарлăх çинчен асăнма та кирлĕ мар.

Раймаг территорийĕ. Кунтах райпотребсоюз базин килкартийĕ. Хĕллехи вăхăтра кунта нимех те çукчĕ. Акă, халь кивĕ ещĕксем, сĕтел-пукансем, парттăсем т. ыт. темиçе пин тенкĕлĕх пурлăх шывпа йĕпенсе выртать. Райпотребсоюзран инçех мар, Красноармейски сельпо столовăйĕ пур. Тасалăх енчен унта та япăх. Столовăй тавралах тислĕк, улăм куписем, тимĕр татăкĕсем сапаланса выртаççĕ. Кухняна кĕрсен те çав картинăсемех. Базар площадĕнчи чайнăйра та таса мар.

Акă районри учрежденисем: райсĕрĕç пайĕ. Кунта тасамар шыв тăкмалли вырăн алăк умĕнчех. Хĕлле юр айне пулнă кĕл куписем, кирпĕч татăкĕсем выртаççĕ. Техничка урай çунă шывсене алăк умнех тухса тăкать. Коридорта, бухгалтери пӳлĕмĕнче тасалăх çук. Куç курми тĕтĕм, урайĕнчи çӳп-çап, пирус тĕпĕсем, ванчăк пукансем.

Юлашкинчен, культура çурчĕ. Çенĕкре пăр муклашкисем, пӳлĕмре тĕтĕм ивăнать, урайĕнче тем те пур. Йĕри-тавра тислĕк, улăм куписем тата ытти те выртаççĕ.

Çак картинăсене пурне те мартăн юлашки кунĕсем туртса кăларчĕç. Анчах çак тасамарлăхпа килĕшсе ларакансене, уйрăмăнах санинспекцине хăш уйăхăн юлашки кунĕсем туртса кăларĕç-ши?

П. МАЙОРОВ.

А. М. Горькин Кирьявăллари дачинче

Сурçул каярах СССР Совнаркомĕ йышăннă постановлени тăрăх Мустамяки станци çывăхĕнчи Кирьявалла местечкинче (Карельский перешеекра) А. М. Горький музейĕ-дачи уçăлнă. Музея курма çĕршывăн тĕрлĕ кĕтессисенче пурăнакан çынсем пыраççĕ.

Социализмлă техникăн новаторĕсем

Пĕрремĕш степеньлĕ Сталинла премисем илнĕ чаплă конструкторсемпе изобретательсем. Сулахайран сылтăмалла: Социализмлă Ĕçĕн Геройĕсем В. А. Дегтярев, Н. Н. Поликарпов, А. А. Микулин.

ТАСС фотохроники.

Кино ĕçĕнче большевикла йĕрке тумалла

Пирĕн республикăри киносеть 1940 çулта çителĕксĕр ĕçлерĕ, вăл финанс планне мĕнпурĕ те 63,4 процент кăна тултарнă. 1941 çулта та киносеть хăйĕн ĕçне çине тăрса лайăхлатма тăрăшни курăнмасть. Республикăри ĕçсыннисене кино кăтартас ĕç çав-çавах начар тăрать. Ун çинчен кинофикаци Управленийĕн межрайоннăй отделени начальникĕсен мартăн 19-мĕшĕнче пулнă канашлăвĕ те лайăх кăтартса пачĕ.

Канашлура Çĕрпӳ, Етĕрне, Çĕмĕрле тата Куславкка межрайоннăй отделени начальникĕсен отчечĕсене итлесе сӳтсе-яврĕç. Мĕн курăнчĕ-ха вĕсен отчечĕсенчен? Асăннă районсенчен килнĕ юлташсем нихăшĕ те вырăнсенче ĕç чăннипе мĕнле тăнине тĕплĕн сутатса пама пултараймарĕç. Ялти ĕçсыннисене кино кăтартасси начар. Хăшпĕр районри ялсенче кино сайра-хутра кăна кăтартаççĕ. Акă, илĕпĕр, Советски районах. Ку район Етĕрне межрайоннăй отделенине кĕрет. Советски районри ялсенче кино хăçан кăтартнине межрайоннăй отделени начальникĕ Веденеев хăй те лайăххăн астумасть. Вăл Етĕрне райцентрĕнчен аяккалла тухса çӳреме юратмасть. Советски районри юлташсем: «Эпир кĕркуннерен вара кино курман ĕнтĕ», тесе кинофикаци Управленине тĕрĕс çырса пĕлтереççĕ. Çĕмĕрле районĕнчи (межрайоннăй отделени начальникĕ Бармин юлташ) ялсенче те кино сайра-хутра кăна кăтартаççĕ, хăшпĕр ялсенче пачах кăтартмаççĕ. Çĕрпӳ, Красноармейски, Куславкка, Вăрмар тата ытти районсенче те ĕç çавнашкалах. Ку районсенчи колхозниксем те кинокартинăсем сайра-хутра, вăхăтран-вăхăта кăна курма пултараççĕ.

Калас пулать, кино енĕпе план тултарса пыманни пуринчен ытларах ялсене тивет. Куславкка межрайоннăй отделенийĕ, çулталăк планĕпе танлаштарсан, январьпе февраль планне 7,8 процент анчах тултарнă, Çĕмĕрле — 6,7 процент, Çĕрпӳ — 6,3 процент.

Хăшпĕр межрайоннăй отделени начальникĕсем плана тултарса пыманнине вырăнсăр сăлтавсемпе ăнлантарса пама тăрăшаççĕ. Вĕсем: пире горючи çителĕклĕ тăратмаççĕ, киномеханиксем çитмеççĕ, электроэнерги çукки чăрмантарать, теççĕ. Кусем кинопередвижкăсем начар ĕçленине кăтартакан сăлтавсем мар. Тĕп сăлтавĕ — хăйсенче. Вĕсем хăйсен ĕçне урăхлатса çĕнетме тăрăшмаççĕ. Киномеханиксен ĕçĕпе интересленмеççĕ, вĕсен ĕçне тĕрĕслемеççĕ. Киномеханиксем хăйсем тĕллĕн ĕçлесе пыраççĕ. Кашни районра тенĕ пекех простойсем питĕ нумай пулаççĕ. Анчах çак простойсем мĕншĕн, кам айăпĕпе пулнине никам та тĕрĕслемест, унпа никам та интересленмест. Кунсăр пуçне, киноаппаратурăсем çĕмĕрĕлни, кинокартинăсене пăсни мĕнчухлĕ пулать пулĕ! Çакăнпа та никам та интересленекен çук. Пĕр сăмахпа каласан, кинофикаци ĕçĕнче хуçасăрлăх, йĕркесĕрлĕх пысăк вырăнта тăрать.

Кирек мĕнле ĕçе те кадрсем татса параççĕ. Ĕçе тĕплĕн пĕлекен кадрсем çук пулсан ĕçе йĕркеллĕ туса пырасси çинчен шутламалли те çук. Киноработниксен çарĕ пысăк. Вĕсем хушшинче стахановецсем те, ударниксем те йышлăн шутланаççĕ. Анчах ЧАССР Совнаркомĕ çумĕнчи кинофикаци Управленийĕ те, межрайоннăй отделенисен начальникĕсем те çав хаклă кадрсем çинчен лайăххăн пĕлмеççĕ, вĕсене вĕрентме, вĕсен квалификацине ӳстерме, ĕçре пулăшма тăрăшмаççĕ. Лайăх ĕçлекен киномеханиксен опытне ыттисем хушшине сармаççĕ. Акă, Сĕнтĕр районĕнчи киномеханик Мосолов, Ишлей районĕнчи киномеханик Ермаков юлташсенех илер. Вĕсем хăйсен ĕçне çавтери юратса туса пыраççĕ.

Пренире тухса калакан юлташсем пăсăлнă киноаппаратурăсене ремонтнăй мастерской питĕ начар юсанине палăртрĕç. Çитменнине тата районсенчен юсама илсе килнĕ аппаратурăсене мастерскойра уйăхĕ-уйăхĕпе вырттараççĕ, çавна пула хăшпĕр вырăнсенче кино кăтартасси чарăнса тăма пултарать.

Хăшпĕр районсенче киносеанссем палăртнă срокра пуçланмаççĕ. Калăпăр, каçхине çичĕ сехетре пуçланмалла пулсан, кино 9—10 сехетре пуçланать. Ку вăл куракансен кăмăлне хуçать. Тепĕр чухне вырăнти организацисен айăпĕпе те киносеанссем пулаймаççĕ. Акă, сăмахран, февралĕн 15-мĕшĕнче Канашри культура çуртĕнче кино кăтартмалла пулнă. ВКП(б) Канаш райкомĕн пропагандăпа агитаци отделĕн заведующийĕ Мартынов юлташ, кино пуласса пĕлнĕ çинчех, çав каçхине культура çуртĕнче спектакль лартма хушнă та, вара кино пулман. Кун пек тĕслĕхсем ытти районсенче те пулкалаççĕ. Вырăнти организацисен кино ĕçне лайăхлатма хăйсен çине тăрса тăрăшмалла.

Кино ĕçĕнче çитменлĕхсем питех те нумай. ЧАССР Совнаркомĕ çумĕнчи кинофикаци Управленийĕ вăл çитменлĕхсене пĕтерес тĕлĕшпе сӳрĕккĕн ĕçлет. Кино ĕçне ертсе пыракан работниксем партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн решенийĕсенчен хăйсем тивĕçлĕ выводсем туман. Кинофикаци Управленийĕ районсене хутсем, приказсем чылай ярать, анчах вĕсене вырăнсенче мĕнле пурнăçласа пынине тĕрĕслени çук.

— Кинофикаци Управленийĕ пире сводкăсем тăрăх кăна пĕлет, ĕçре практикăллă пулăшу нимĕн те памасть, — тесе каларĕ канашлура Çĕрпӳ межрайоннăй отделени начальникĕ Белоусов юлташ. Çакă вăл питех те тĕрĕс.

И. Уткин.

Куславкка комбинатĕнчен килекен çырусем

3. Электроэнергине перекетлени кирлĕ

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ йышăннă постановленисене илсенех пирĕн коллектив вĕсене пурнăçа кĕртме тытăнчĕ. Электростанци ĕçĕ лайăхланма пуçларĕ.

Иртнĕ çулта пирĕн станци пăс тата электроэнерги çителĕклĕ парса тăрайман пирки хăшпĕр цехсем кашни уйăхрах 300—350-шар сехет простой тăватчĕç. Халĕ ун пек мар. Пăс хĕртекен коробкăна улăштарнă, хурансене юсанă тата вĕсене пăхса тăрассине йĕркеленĕ. Çавна май цехсенче пирĕн айăппа простойсем пулассине пачах пĕтернĕ.

Халиччен хурансенче пăс тытса тăрасси нихăçан та 9—10 атмосферăран иртмен, халĕ 13 атмосферăна çити ӳстертĕмĕр. Çапла вара, типĕтекен цех валли пăс çителĕклĕ парса тăма пуçларăмăр.

Электроэнергине перекетлес тĕлĕшпе чылай ĕçсем туса ирттертĕмĕр. Главнăй вал çумĕнче темиçе çул хушши икĕ мотор-возбудитель ĕçленĕ, анчах вĕсем усă паман — электроэнергине ахаль сая ярса ларнă. Механически цехри электрик панă сĕнӳ тăрăх, икĕ мотор вырăнне пĕр мотор хăвартăмăр. Çапла туни парогенератор ĕçленĕ чухне кашни сехетрех 25-шер киловатт электроэнерги перекетлеме май пачĕ.

Анчах пирĕн çитменлĕхсем те сахал мар-ха. Хăма çуракан цех паянхи кунчченех çунтармалли япаласене çителĕклĕ тăратаймасть. Çакă вăл пĕр тикĕс ĕçлесе пыма чăрмантарать.

Типĕтекен цехра эпир паракан пăса перекетлессишĕн тăрăшмаççĕ. Кунта халичченхинчен нумайрах расходлама пуçларĕç. Материалсене типĕтме цех яланах 1,5 атмосфера пĕтеретчĕ, халĕ 2—2,25 атмосфера пĕтереççĕ.

Кирлĕ мар чухнех производство мощноçне ӳстерни те нумай электроэнергине ахаль сая ярать. Хăма çуракан цехра рамăсем 60 ватлă, тележкăсем 10 ватлă моторсемпе çăмăллăн ĕçлеме пултараççĕ, анчах кунта 75 тата 18 ватлă моторсем лартнă. Çакна пула хăма çуракан цех 25 процент ытларах электроэнерги усăсăр пĕтерет. Комбинат территоринче, рабочисемпе колхозниксем тата служащисен килĕсенче пысăк ватлă лампăсем çунаççĕ, электроэнерги нумай пĕтет.

Маленков юлташ партин XVIII конференцийĕнче тунă хăйĕн докладĕнче—«Пирĕн промышленноçлă предприятисенче... электроэнергипе тирпейлĕ усă курни кирлĕ», — терĕ. Çакна яланах асра тытас пулать, электроэнергипе пăса перекетлессишĕн тăрăшса ĕçлемелле.

А. ЛЬВОВ.

Электростанци машинисчĕ.

Украинăра çĕнĕрен 382 шкул тăваççĕ

Украинăра шкул строительстви пуçланнă. Çитес вĕренӳ çулĕ пуçланнă тĕле республикăри хуласенче 20 пин çынна вĕрентмелĕх 46 шкул, ялсенче 83 пин ачана вĕрентмелĕх 336 шкул тăваççĕ.

Шкул строительстви уйрăмах хĕвеланăç облаçĕсенче анлăн сарăлса каять, унти ялсенче 41 шкул тата хуласенче 11 шкул тăваççĕ.

Республикăра шкулсем тăвас ĕçре 50 миллион тенкĕ ытла расход тăваççĕ.

Литвари тимĕр руди

Литвари геологсем пирвайхи хут республикăн çурçĕр пайĕнче, Рокиш уездĕнче тата кăнтăр енче — Казлу-Рудăра тимĕр руди пуррине палăртнă. Кăçалхи çул геологиллĕ разведка ĕçне вăйлатма пĕр миллион тенкĕ ытла панă. Литвари буржуаллă правительство çак ĕç валли çулталăкне 3—5 пин тенкĕ кăна панă.

Хулари тасалăхпа йĕркелĕх çинчен

Большевиксен партийĕпе совет правительстви пирĕн хуласене таса та йĕркеллĕ тăвас тесе куллен тăрăшаççĕ. Совет влаçĕ пулнă хыççăн, уйрăмăнах сталинла пятилеткăсен çулĕсенче çĕнĕ хуласем шăтса ӳсрĕç, кивĕ пĕчĕк хуласем палламалла мар çĕнелсе урăхланчĕç. Хăвăрт ӳссе çĕнелсе пыракан хуласенчен пĕри — вăл орденлă Чăваш республикин столици Шупашкар пулса тăрать.

Шупашкар хулин сăн-сăпачĕ тĕпренех улшăнчĕ. Ĕлĕк пĕр хутлă пĕчĕк çуртсем пулнă вырăнсенче халĕ 3—4 хутлă çуртсем лараççĕ. Хулари ĕçсыннисем валли пурăнмалли çуртсем çĕршер квадратлă метр тунă. Обществăллă çуртсем те сахал мар тунă, чул, шашка, асфальт сарнă тротуарсемпе урамсен шучĕ ӳссе пырать. Хула тĕрлĕ йывăçсемпе чечекленет. Иртнĕ çулта хула благоустройствине укçа-тенкĕ сахал мар хывнă.

Çапла пулин те пирĕн хула хуçалăхĕнче çитменлĕхсем те сахал мар-ха. Ĕçсыннисем горсовет исполкомĕ, унăн коммунальнăй отделĕ, пурăнмалли çуртйĕрсен отделĕ, управдомсем, комендантсем çаврăнусăр ĕçленине тĕрĕс критиклеççĕ. Ку тĕрĕс ĕнтĕ. Хула благоустройствинчи чи пысăк çитменлĕхсенчен пĕри — вăл тасалăх тата йĕркелĕх çукки пулать. Хулари тасалăхпа йĕркелĕхшĕн куллен тăрăшма, уншăн юратса ĕçлеме вĕренсе çитмен-ха.

Хулари нумай çуртсен килкартисенче çӳп-çап, таса мар шывсем тăкмалли вырăнсем тăваççĕ, тротуарсем юрпа, пăрпа тулса лараççĕ, урамсенче таса мар. Чылай урамсенче çĕмĕрĕлсе пĕтнĕ заборсене, алăксене курма пулать. Тĕрлĕ пĕлтерӳсене çапма ятарласа хăмасем тунă пулин те, вĕсене ăçта килнĕ унта сыпăçтарса тухаççĕ.

Пĕр-пĕр çурта çĕнĕрен тусан е юсасан ун патĕнче строительство материалĕсен юлашкисем нумай вăхăт хушши йăваланса выртаççĕ. Магазинсенчи, парексенчи, парикмахерскисенчи, тĕрлĕ мастерскойсенчи çӳп-çапсене тӳрех урама кăларса тăкаççĕ. Çак çитменлĕхсене пĕтерме укçа-тенкĕ те нумай кирлĕ мар, тасалăхшăн, йĕркелĕхшĕн тăрăшни кăна кирлĕ.

Хулана симĕслетес тĕлĕшпе эпир укçа-тенкĕ нумай расходлатпăр. Анчах та хăшпĕр çынсем чечексем лартнă вырăна таптассине, йывăçсене хуçассине нимĕн вырăнне те хумаççĕ. Иртнĕ çулта Карл Маркс урамĕнче пĕчĕк картасем тытса икĕ енĕпе те тĕрлĕ чечексемпе симĕслетсе тухнăччĕ. Анчах та пĕр уйăх иртсенех çав пĕчĕк картасене çĕмĕрсе пĕтерчĕç.

Урамра пирус тĕпĕсене пăрахассине, сурассине хăшпĕр çынсем намăс тесе шутламаççĕ, урамра çӳремелли йĕркесене пăсаççĕ. Хула совечĕн исполкомĕ урамра çӳремелли правилăсене тата благоустройство йĕркисене пăсакансене хирĕç кĕрешесси çинчен постановленисем çителĕклĕ йышăннă, йĕркене пăсакансем çине штрафсем хума та палăртнă. Малтанах çак постановленине пурнăçа кĕртетчĕç, анчах та кăшт вăхăт иртсенех ун çинчен исполком работникĕсем те, милици работникĕсем те манса карĕç.

Закон — вăл закон. Тĕрĕс йышăннă постановленине çирĕппĕн пурнăçа кĕртсе пымалла. Управдомсем, çуртсен, общежитисен коменданчĕсем килкартисене таса тата йĕркеллĕ тытманнине текех тӳсме çук. Вĕсен чи кирлĕ обязанноçĕ хăйсене шанса панă çуртсенче, килкартисенче тасалăх, йĕркелĕх тăвассишĕн кĕрешесси пулать.

Милици органĕсен совет законĕсене пурнăçа кĕртекенсем пулмалла. Вĕсен обществăллă йĕркене пăсакансене хирĕç хаяррăн кĕрешмелле. Халĕ ку ĕç çителĕклĕ тăрать тесе калама çук-ха.

Хулари йĕркелĕх, тасалăх тăвасси хула совечĕн исполкомĕнчен нумай килет. Çапла пулин те пĕтĕм ĕç унтан килет тесе шутлани тĕрĕс мар. Урамсене, килкартисене, çуртсене таса тытасси хулара пурăнакан çынсенчен килет. Хулари кашни çыннăн хăйĕн хулин патриочĕ пулмалла, ăна таса та йĕркеллĕ тытассишĕн, унăн культурлăхĕшĕн куллен тăрăшмалла.

Тасалăх тата йĕркелĕх тĕлĕшĕнчен совет учрежденийĕсемпе организацисен пример кăтартмалла. Анчах та хăшпĕр учрежденисем пĕрре те пример кăтартмаççĕ вара. ЧАССР Верховнăй Сучĕн тата Наркомюстăн çуртĕнче тĕрлĕ отделсем ăçта ĕçленине кăтартакан указатель çук. Чӳрече янаххисем çинче тусан, тасамарлăх, кĕтессенче эрешмен картисем, урайĕнче пирус тĕпĕсем, хут татăкĕсем йăваланса выртаççĕ. Халăх сучĕсен çурчĕсене пушшех те тирпейсĕр тыткалаççĕ.

Нумай пулмасть аэроклуба питĕ лайăх çурт панă. Аэроклуб работникĕсем кĕске вăхăтрах çак çурта йĕркерен кăларма ĕлкĕрнĕ. Урайĕ таса мар пирус тĕпĕсем, спичка шăрпăкĕсем хут татăкĕсем йăваланса выртаççĕ, шăлса пуçтарнă çӳп-çапа коридорти кĕтессе купаласа хураççĕ.

Çакнашкал примерсене татах илсе кăтартма пулать. Çаксем вĕсем пурте халĕ пирĕн хăшпĕр учреждени руководителĕсем тасалăхшăн, йĕркелĕхшĕн кĕрешме, работниксене ĕçлеме, ĕçпе пыракан çынсене культурăллă йышăнма май туса пама тăрăшманни çинчен калаççĕ.

Предприятисемпе артельсенче тасалăх, йĕркелĕх тăвас тĕлĕшпе нумай ĕçлемелле. Тир-сăран комбинатĕнчи раскройнăй цехра машинăсене питĕ таса мар тыткалаççĕ, вĕсем çинче тусан тулса ларнă. Çакăн хыççăн тухăçлă ĕçлесси çинчен мĕнле калама пулать? «Красный кустарь», «Красный молот», «Авторемонт», «Кожупряжь» артелĕсенче тасамарлăха, йĕркесĕрлĕхе курма пулать. Руководительсемпе инженерно-технически работниксем те производствăна каятпăр тесе, хăйсене нимĕн чухлĕ те тирпейлемеççĕ. Чугунçул станцинчи работниксем вара тасамарлăхпа çав тери сыхăнса кайнă, тирпейсĕрлĕх, япăхлăх çине кăтартса парсан та вĕсем ăна курмаççĕ.

Социализмлă хулара, предприятире, учрежденире тасамарлăха, культурсăрлăха тӳсме май çук. Парти, комсомол тата профсоюз организацийĕсем предприятири, учрежденири тасалăхшăн, йĕркелĕхшĕн, кашни работникăн культурлăхшăн кĕрешмелле. «Тасамарлăх вăл — пурпĕрех йĕркесĕрлĕхе, дисциплина çирĕп маррине, заводра йĕркесем юхăнассине çуратать тата вĕсен çăлкуçĕ пулса тăрать.

Халăх пурлăхĕ çине тирпейсĕрле, хуçасăрла пăхни государствăна калама çук пысăк сиен кӳрет.

Хуçасăрлăха, тирпейсĕрлĕхе, тасамарлăха, культурсăрлăха Ленин пĕр хутчен мар питленĕ.

...Промышленноçа малалла çĕклентерсе пырас задачăна элементарлă культурăсăр ăнăçлăн пурнăçа кĕртме çук, пирĕн çĕршыв умĕнче тăракан аслă задачăсене, социализмран коммунизма куçассипе çыхăнса тăракан задачăсене элементарлă культурăсăр татса пама пулмасть». (Маленков).

Кам тасамарлăхпа килĕшет, вăл дисциплинăсăр та япăх çын. Çавăнпа та хулара та, предприятисемпе учрежденисенче те тасалăхшăн, культурлăхшăн, йĕркелĕхшĕн кĕрешмелле, çуркунне çывхарнă май ку ĕçе пушшех вăйлатмалла, пĕтĕм общественноçа хутшăнтармалла.

М. АНДРЕЕВ.

ВКП(б) Шупашкар горкомĕн секретарĕ.

Европăри тата Африкăри вăрçă

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра халиччен пекех Германи авиацийĕн активлăхĕ палăрать. Мартăн 20-мĕшĕнче Германи самолечĕсем Англири Плимут порчĕ çине хаяррăн бомбăсем пырса пăрахнă. Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Германи самолечĕсем вут чĕртсе яракан бомбăсем вунă пин бомбăна яхăн тата фугаслă пысăк бомбăсем темиçе çĕр бомба пăрахнă. Хулан центральнăй пайне чылаях пысăк сиен кӳнĕ. Ыран мартăн 21-мĕш тенĕ чух çĕрле Германи самолечĕсем Лондон çине татах тепĕр хут пырса тапăннă. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Германи самолечĕсем бомбăсем пырса пăрахнă тĕп объект—Англин кăнтăр-хĕвеланăç çыранĕнчи пĕр хула пулнă. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Клактон-онси порчĕ çине те бомбăсем пăрахнă. Англин кăнтăр-хĕвелтухăç çыранĕ патĕнче Германи самолечĕсем англичансен хĕçпăшалланнă пароходне путарнă.

Ыран мартăн 20-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи авиацийĕ Рейн юханшывĕн айлăмĕнчи промышленноçлă районсемпе коммуникацисем çине вăйлăн пырса тапăннă. Кельн хули çине, Роттердамри нефтехранилище çине тата Голланди территорийĕнче вырнаçса тăракан виçĕ аэродром çине хаяррăн бомбăсем пырса пăрахнă. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ыран мартăн 21-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи самолечĕсем Германи подводнăй лодкисен Лорианри (Франция) бази çине пырса тапăннă. Мартăн 20-мĕшĕнче кăнтăрла Англи авиацийĕ Фризски утравсем патĕнче Германин торпедăллă катерĕсем çине пулеметсенчен пырса пенĕ тата бомбăсем пăрахнă.

* * *

Мартăн 20-мĕшĕнче Албанири фронтра противниксем пĕр-пĕрин çине артиллерирен персе тăнă. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, итальянецсем, фронтăн центральнăй секторĕнчи укрепленисен линине татса каçма хăтланса, çĕнĕ атака тунă, Греци войскисем çав атакăна сирсе янă. Итали пехотин чăçĕсене пысăк çухатусем кӳнĕ. Греци войскисен авангарчĕсем, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, мартăн 20-мĕшĕнче ирхине Тепелене хулине пырса кĕнĕ. Грексем нумай итальянецсене тыткăна илнĕ тата вăрçă материалĕсене нумай туртса илнĕ. Анчах та Тепелене хулине туртса илни çинчен Греци сводкинче те, Итали сводкинче те çирĕплетсе каламан. Югославири «Време» хаçатăн Афины хулинчи корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, итальянецсем хăйсен войскисене çĕнĕрен йĕркелеççĕ тата кирлĕ вырăнсене пухса пыраççĕ.

Фронтра пур çĕрте те çапăçакансен авиацийĕ активлă кĕрешнĕ. Итали çарĕн верховнăй командованийĕ кăларнă сводкăра каланă тăрăх, Итали самолечĕсем Суда заливĕнчи (Крит утравĕ) тинĕс бази çине тата Греци войскисем пĕр çĕре пухăнса тăнă вырăнсем çине бомбăсем пырса пăрахнă. Ыран мартăн 16-мĕш тенĕ чух çĕрле тата ыран мартăн 18-мĕш тенĕ чух çĕрле Англин тинĕс авиацийĕ Италин Албанири Валона тата Дураццо порчĕсенче тăракан çар карапĕсем çине пыра-пыра тапăннă.

* * *

Англин Çурçĕр Африкăри войскисем, артиллери пулăшнипе, укреплениллĕ Джарабуб оазисне хирĕç çĕнĕ атака тунă, анчах та, Итали сводкинче каланă тăрăх, вĕсене каялла хăваласа янă. Киренаикăра Итали самолечĕсем Бенгазири тинĕс базисем çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Хĕвелтухăç Африкăра ытларах вăйлă çапăçусем Эритрейăра пулса иртнĕ. Темиçе кун хушши вăйлăн бомбăсем пыра-пыра пăрахнă хыççăн, Англин Керен районĕнчи войскисем хулана хирĕç наступлени пуçланă, де Голль генералăн войскисем Керен патне çурçĕр енчен пымалли çула противникран тасатнă. Рейтер агентстви çырнă тăрăх, Керен — нумай вăхăт хушши хӳтленсе тăма çутçанталăк туса хатĕрленĕ крепость пек пулса тăрать. Ана яланхи пек штурмпа туртса илме йывăр. Итальянецсем вăйлăн хирĕç тăнă пулсан та, тет малалла Рейтер агентстви, англичансем хула патне пырса кĕмелли вырăнти виçĕ паха высотана туртса илнĕ. Англичансем Италин Керенри позицийĕсене татса каçас шутпа пуçланă ĕçсем пурте ăнăççăр пулнă, тесе пĕлтереççĕ Итали сводкинче.

Абиссинири фронтра Англи чăçĕсем Аддис-Абеба патнелле тĕрлĕ енчен наступлени туса пыраççĕ. Абиссинири партизансем Дембеча туртса илнĕ (Аддис-Абебăран çурçĕр-хĕвеланăç енче), хальхи вăхăтра вĕсем Абиссини столицинчен 140 километрти Дебра-Маркоса хăратса тăраççĕ. Англи войскисен ытти колоннисем Кения чикки патĕнчен Доло районĕнче малалла кайса пыраççĕ. Галла-Сидама районĕнче англичансем Дабус юханшывĕ урлă (Англо-Египет Суданĕн чиккинче) каçма хăтланнă, анчах та вĕсене, Итали сводкинче каланă тăрăх, каялла хăваласа янă.

Британи Сомалийĕнче, тенĕ Англи сводкинче, Англи войскисем мартăн 20-мĕшĕнче ирхине Эргеисăна туртса илнĕ (Бербера патĕнчен кăнтăр-хĕвеланăç енче).

Африкăри фронтсенчи лару-тăру пирки Рейтер агентстви çапла çырать: Эритрея çыранĕ — Хĕвелтухăç Африкăра итальянецсем валли тинĕс патне тухмалли пĕртен-пĕр вырăн пулса тăрать.

Мартăн 21-мĕш. (ТАСС).

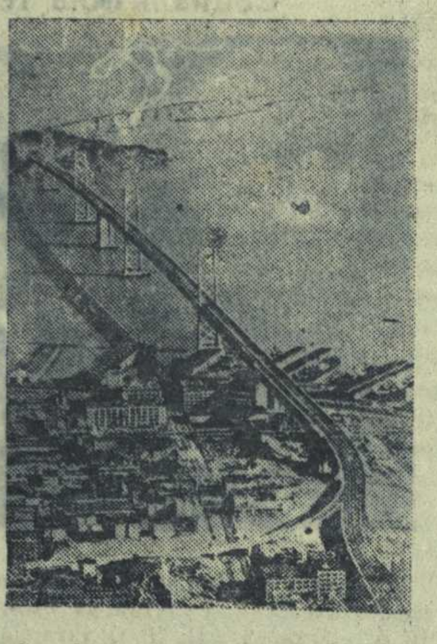

Сан-Франциско хулинчи (США) 8,5 миля тăршшĕ кĕпер.
ТАСС фото-ӳкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Румынири лару-тăру

БУХАРЕСТ, мартăн 21-мĕш. (ТАСС). Хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх, правительство легионерсен пăлхавне хутшăннăпа айăпланнă учительсене вырăнтан кăларасси çинчен решени йышăннă. Çав пăлхава хутшăннăшăнах 218 попа чиркӳсенче ĕçлеме чарнă.

Румынин национальнăй банкĕ легионерсен движенийĕн фончĕсене арестленĕ. Çав фондсем, легионерсем патĕнче ухтарусем тунă чухне тупнă укçасем пекех, финанс министерствин аллине куçаççĕ.

Экономикăллă саботаж çинчен йышăннă закон паянтан пуçласа сутуилӳçĕсене те тивет. Çак закон тăрăх, тавар таврашне пытарса хунă çынсене тата тавара çирĕплетнĕ хаксемпе сутма килĕшмен çынсене айăплаççĕ. Çакăн пек ĕçсемшĕн пĕр уйăхран пуçласа икĕ çула çити тĕрмере хупса усрамалла тăваççĕ тата суту-илӳ тумалли правăна туртса илеççĕ.

Король металран тунă 250-шар лейлăх çĕнĕ укçасем кăларасси çинчен йышăннă декрет пичетленсе тухнă, вĕсене пурĕ 3.700 миллион лей суммăлăх кăлараççĕ. 250-шар лейлăх кивĕ кĕмĕл укçасем июлĕн 31-мĕшчен кăна çӳреççĕ.

КĔСКЕН

✦ Англине пама палăртнă 22 йывăр бомбардировщиксенчен пĕри Маккорд аэродромĕнчен (Вашингтон штачĕ) Монреале вĕçсе кайнă, унтан вăл Англине вĕçсе каять. Ытти бомбардировщиксем Англине кашни кун пĕрер самолет вĕçсе каяççĕ.

✦ Мартăн 18-мĕшĕнче Хоккайдо утравĕ çинчи Мицубиси концернĕн çĕр кăмрăк рудникĕсенче лава ишĕлсе аннă. 200 горняк çĕр айне пулнă.

Шкул ачисен çуркуннехи каникулĕ

Вĕренӳ çулĕн виççĕмĕш чĕрĕкĕ вĕçленчĕ. Паян хуласенчи тата фабрикăпа завод поселокĕсенчи шкулсенче вĕренекен ачасен çуркуннехи каникулĕ пуçланчĕ.

Республикăн столицинчи ачасен каникул вăхăчĕ савăнăçлăн иртмелле. Хулари культура çурчĕсем ачасемшĕн сарлакан уçăлаççĕ. Чăвашсен Государство Академи театрĕ ачасем валли «Нарспи», «На берегу Невы» ятлă пьесăсене лартса парать.

Кинотеатрта ачасем валли кашни кунах сеанссем пулаççĕ. Каникул вăхăтĕнче ачасене «Салават Юлаев», «Большой вальс», «Кубанцы», «Комсомольск», «Новые времена», «Василиса Прекрасная», «Золотой ключик» тата «Волга-Волга» кинокартинăсене кăтартаççĕ. Кунсăр пуçне кинохроника театрĕ ачасем валли кăларнă журналсене кăтартса парать. Киносеанссем умĕн шкулсенчи пултарулăх кружокĕсем, артистсем выступленисем параççĕ.

Пионерсемпе октябрятсен центральнăй çурчĕ ачасен каникулне савăнăçлăн ирттерме пулăшассинче тĕп вырăн йышăнать. Кунта ачасем валли çĕнĕ кинокартинăсем кăтартаççĕ, ача-пăча театрĕ спектакльсем лартса парать, тĕрлĕрен кружоксем ĕçлемелле.

Республикăри çамрăк натуралистсемпе техниксен станцийĕ те каникула ирттерме лайăх хатĕрленчĕ. Каникул вăхăтĕнче çамрăк физиксен вечерне, çамрăк авиамоделистсем тунă вĕçекен модельсен ăмăртуне ирттереççĕ. Натуралистсем çуракине хатĕрленеççĕ, станцин çĕр участокĕ çине лартма пахча-çимĕçсем хатĕрлеççĕ, опытсем тăваççĕ. Мартăн 30-мĕшĕнче ăшă енчен вĕçсе килекен кайăксене кĕтсе илнĕ май кайăк кунне ирттереççĕ.

„На берегу Невы“

Чăвашсен Государство Академи театрĕ К. Тренев çырнă «На берегу Невы» пьесăна лартса пама хатĕрленсе çитнĕ. Ана сцена çинче лартма ирĕк панă, малтанхи хут мартăн 26—31-мĕшсенче лартаççĕ.

Тĕп роле, В. И. Ленин рольне, Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артисчĕ Б. Праудин вылять. Ытти паллă рольсене: Аленцев — большевик Буланов, Петерухин—Лосев, Оболенская—Поля Семенова, Г. Гусев—Князев, Мудров—Сергей, Григорова—Марина, Дуняк—Герский, А. Гусев—меньшевик Обольяшев, Зубков—Безгрешнев, Козлов—Золотирев, Осипов—капиталист Растегин, Спранце—Тихов, Шевченко—помещик Шмецгер, Бурмистров—Керенский, Кронберг—Лиза т. ыт. рольсене выляççĕ.

Спектакле лартнă çĕре пĕтĕм коллектив тата пединститут студенчĕсем 40 çынна яхăн хутшăнаççĕ.

Спектакле художествăллă руководитель, Чăваш АССР искусствăн тава тивĕçлĕ деятелĕ Е. А. Токмаков лартать. Режиссер—Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артисчĕ Праудин, режиссер ассистенчĕ çамрăк актер, комсомолец Мудров. Художество тĕлĕшпе Б. Архангельский йĕркеленĕ.

Аслă Ильичăн образне кăтартса паракан спектакле пĕтĕм республика кĕтет. «На берегу Невы» спектакле курма малтанхи ултă кун валли билетсене чылайĕшне сутнă та ĕнтĕ. Хулара пурăнакансем тата çывăх районсенчен билетсене коллективпа курма пырса илеççĕ.

Икĕ юбилей

Чăвашсен Государство Академи театрĕнче ĕçлекенсен коллективĕ творчество ĕçĕнче главнăй режиссер М. С. Бурмистров 25 çул тата парикмахер-гример, педагог Н. Н. Касаткин 40 çул ĕçленине паллă тума хатĕрленет.

М. С. Бурмистров сцена çинче артист тата режиссер пулса 25 çул хушши пĕр уллăнмасăр ĕçлет. Вăл хисепрен Чăвашсен Государство Академи театрĕнче 4-мĕш çул ĕçлет ĕнтĕ. Çак çулсем хушшинче М. С. Бурмистров пысăк пахалăхлă постановкăсем нумай хатĕрленĕ.

Н. Н. Касаткин юлташ та хăйĕн юбилейне лайăх ĕç тĕслĕхĕсемпе кĕтсе илет. Вăл юлашки 10 çул хушшинче парикмахер-гример тата театр училищинче преподаватель пулса пĕр уллăнмасăр ĕçлет. Çак çулсем хушшинче грим енĕпе ĕçлекен специалистсем нумай хатĕрлерĕ тата артистсене те грим енĕпе сахал мар вĕрентнĕ. Чăваш республикинчи театрсенче пуринче те Н. Н. Касаткин вĕрентсе хатĕрленĕ парикмахерсем-гримерсем ĕçлеççĕ. Вăл хăй ватлăхне тата инвалида тухнине пăхмасăр театрти гримернăй цех ĕçне лайăх ертсе пырать. Касаткин юлташ тăрăшнипе ку цех малти вырăна тухнă.

«На берегу Невы» пьесăра Владимир Ильич Ленинăн тулашри образне хатĕрлес ĕçре Н. Касаткин уйрăмах пысăк пулăшу пачĕ. Ку вăл XVIII партконференци ячĕпе хатĕрленĕ творчествăллă парне пулать.

М. С. Бурмистров юбилейне вăл хатĕрленĕ «Коварство и любовь» постановкăна юлашки хут лартса панипе апрелĕн 21-мĕшĕнче паллă тăваççĕ. Н. Н. Касаткин юбилейне Тренев çырнă «На берегу Невы» постановкăна лартнипе, майăн 5-мĕшĕнче паллă тăваççĕ.

Н. ЭЛЛЕ.

В. Г. Белинскин философиллĕ сочиненийĕсем

Çывăх вăхăтрах В. Г. Белинскин суйласа илнĕ философиллĕ сочиненийĕсен сборникĕ пичетленсе тухать. Сборник государствăн политикăллă литература издательстви кăларакан «Классики русской философии» ятлă серине кĕрет. Кĕнекене Белинский философипе социологи ыйтăвĕсем пирки çырнă ытларах паха статьясем, рецензисем, çырусем тата сыпăксем кĕнĕ.

В. Г. Белинский аслă критикпе публицист кăна мар пулнă. Вăл — вырăссен пысăк философĕсенчен пĕри, талантлă социолог, историн тата, пуринчен малтан, Российăри революциллĕ-демократиллĕ движенине пуçласа яракансенчен пĕри.

Сборнике кĕнĕ произведенисем Белинский философипе политика енĕпе материализмпа революциллĕ демократизм патне çывхарса пынине уççăн кăтартса параççĕ.

Сборнике — совет интеллигенцийĕ валли шутласа хатĕрленĕ. Вăл XIX ĕмĕрти Российăри вырăс философийĕн историне, литература критикин историне тата обществăллă шухăш историне вĕренекенсене пулăшу парать.

Белосток облаçĕнчи строительство

Кăçалхи çул Белосток облаçĕнче строительство енĕпе пысăк ĕçсем тумалла. Белостокри çип арламалли 12 пин йĕкеллĕ фабрикăна ĕçе яма, механизациленĕ холодильнике тата çăкăр заводне туса пĕтерме, Белостокпа Гроднори фанера завочĕсене реконструкцилеме, Гроднори табак тăвакан иккĕмĕш фабрикăна юсаса ĕçе яма тата велосипед заводне пысăклатма палăртнă т. ыт. те.

Белостокри, Ломжăри, Гроднори, Августоври тата Волковыскри çуртсене юсама тата уйрăм çынсем валли пурăнмалли çуртсем тума 5 миллион тенкĕ ытла уйăрнă.

Çĕнĕ кĕнекесем

(Вырăсла пичетленсе тухнă

Ф. ОЛЕЩУК. О преодолении религиозных пережитков. Государственное антирелигиозное издательство. Мускав. 1941 çул. 40 стр. Хакĕ 35 пус.

Çак кĕнекен пирвайхи сыпăкĕнче марксизм-ленинизм тĕн çине мĕнле пăхни çинчен тата тĕнĕн обществăллă тымарĕсем çинчен каласа панă. Ку сыпăкрах попсен суйăвне—вĕсем турра ĕненес туйăм çынпа пĕрлех çуралать тесе тата тĕн ĕмĕр-ĕмĕрех пулмалла тесе суйнине—тăрă шыв çине кăларнă.

Кĕнекен иккĕмĕш сыпăкĕнче тĕн вăл ССР Союзĕнче иртнĕ вăхăтри обществăллă стройсен юлашкийĕ кăна пулса тăнине кăтартса панă. «Тĕн юлашкийĕсен сиенлĕхĕ» ятлă сыпăкра тĕн идеологийĕ кивĕ йĕрке, эксплоататорсем пуçпулса тăнă чунехи йĕрке хутне кĕни çинчен, тĕн идеологийĕ тата коммунизм пĕр-пĕринпе нихăçан та килĕшес çукки çинчен каласа панă. Уйрăм сыпăкра ССР Союзĕнче тĕн юлашкийĕсем мĕншĕн нумайччен тытăнса тăнин сăлтавĕсем çинчен ăнлантарнă.

Унтан автор тĕн юлашкийĕсемпе мĕнле кĕрешмелли çинчен каласа парать тата активист-безбожниксем тĕне хирĕç пропагандăна ăнăçлăн туса пыни çинчен примерсем илсе кăтартать.

Ку кĕнекене активистсем кăна мар, пурте çăмăллăн ăнланса вуламалла çырса кăларнă.

—o—

Стена хаçат редакторĕсемпе селькорсен канашлăвĕ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Çак кунсенче районри стена хаçат редакторĕсемпе селькорсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Унта çуракине хатĕрленесси мĕнле пыни тата стена хаçачĕсем умĕнче тăракан задачăсем çинчен сӳтсе яврĕç.

Районри колхозсем çуракине пикенсе хатĕрленеççĕ. Ку ĕçре стена хаçачĕсем пысăк пулăшу параççĕ. «Трактор», «Искра», Шмидт ячĕпе тăракан колхозсенче стена хаçачĕсем йĕркеллĕ тухса тăраççĕ. Вĕсем вăйлă тырпулшăн кĕрешес тата выльăх-чĕрлĕхсен йышне ӳстерес ыйтусене çутатса пыраççĕ. Стена хаçачĕсем кăларас ĕçе бригадирсене, стахановецсене, дояркăсене явăçтарнă. Асăннă колхозсем вăрман хатĕрлемелли плана та тултарса пыраççĕ.

Канашлура стена хаçачĕсен выставкине организациленĕ. Стена хаçат редакторĕсем выставкăра пĕр-пĕрин опычĕсемпе паллашрĕç.

Канашлура колхозсенче стена хаçачĕсене вăхăтра кăларса тăма тата ĕçри çитменлĕхсене пĕтерме пулчĕç. Стена хаçат редакторĕсем пĕр-пĕринпе ăмăртăва тухрĕç.

М. ЯКОВЛЕВ.

—o—

Лекци

Ыран, мартăн 24-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче хулари комсомолецсем валли **«Было ли начало мира и будет ли его конец?»** темăпа тӳлевлĕ лекци пулать. Лектор — пединститут астрономĕ **Хаустов** юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать.

ВЛКСМ хула комитечĕ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

КИТАЙРИ ВĂРÇĂ

(Мартăн 14-мĕшпе 21-мĕш хушшинчи вăрçă ĕçĕсене пăхса тухни)

Гаундун провинцийĕн кăнтăр-хĕвеланăç пайĕнче японецсем март пуçламĕшĕнче наступлени туса, чылай пунктсене туртса илнĕ пулнă, халĕ вĕсем çав пунктсенчен пуринчен те тухса кайнă. Китаецсем халиччехи позицисене йышăнса тăраççĕ.

Иртнĕ эрне хушшинче Центральнăй Китайри Хубэй провинцийĕн центральнăй пайĕпе кăнтăр-хĕвелтухăç пайĕнче тата Цзянси провинцийĕн çурçĕр пайĕнче çапăçусем пулса иртнĕ. Хубей провинцийĕн центральнăй пайĕнче Япони войскисен пысăк вăйĕсем Ичан патĕнчен кăнтăр еннелле наступлени пуçлама хăтланнă. Наступление 20 пин çын ытла хутшăннă. Анчах та, Китай войскисем вăйлăн çапăçнине кура, японецсен хăйсен малтанхи позицийĕсем çине таврăнмалла пулса тăнă.

Хубэй провинцийĕн кăнтăр-хĕвелтухăç пайĕнче çапăçусем Тунчэн хули районĕнче сарăлса кайнă. Хулана туртса илнĕ хыççăн, Китай войскисем японецсене çурçĕр еннелле, Цзунян патнелле хĕссе пынă. Çавăн пекех Тунчэнран хĕвеланăç енче, кăнтăрти стратегиллĕ паха пункт — Иочжоу хули (Кантон — Ханькоу чугунçулĕ çинче) районĕнче те çапăçусем пыраççĕ.

Цзянси провинцийĕн çурçĕр пайĕнчи Наньчан районĕнче çапăçусем пыраççĕ. Пысăк вăйсем пухса тăратнă хыççăн, мартăн 15-мĕшĕнче японецсем Фынсиньпе Гаоань еннелле наступлени тума пуçланă. Китаецсен çак пунктсенчен иккĕшĕнчен те тухса кайма тивнĕ.

Çурçĕр Китайра, Шаньдун провинцийĕн центральнăй пайĕнче, Японии войскисем Китай партизанĕсене хирĕçле операцисем пуçланă. Çав партизансем японецсен тылĕнче кĕрешеççĕ тата японецсен чугунçул коммуникацийĕсене хăратса тăраççĕ. Китай партизанĕсен ĕçĕн бази пулса тăракан района хирĕç японецсем темиçе енчен наступлени тума пуçланă, анчах та вĕсем хăйсем умне лартнă задачăсене пурнăçа кĕртеймен, юлашки кунсенче хăйсен операцийĕсене чарса лартнă.

Шаньси провинцийĕн кăнтăр пайĕнче японецсем Китай чăçĕсен аллинчи чылай пунктсене хирĕç наступлени пуçланă. Хăйсен войскисене пĕр çĕрелле пухса, японецсем Китай войскисен Линчуань районĕнчи позицийĕсене атакăланă. Атака ăнăççăр пулнă, вара японецсем çурçĕр еннелле, Хугуань патнелле чакса кайнă. Мартăн 14-мĕшпе 17-мĕш хушшинче Ичэн хулинчен кăнтăр енче хаяр çапăçусем пулса иртнĕ. Çак районра Япони авиацийĕ те çапăçусене хутшăннă, вăл китаецсен позицийĕсем çине вăйлăн бомбăсем пыра-пыра пăрахать.

Мартăн 21-мĕш. (ТАСС).

Суд работникĕсене вĕрентсе хатĕрлес ĕçе лайăхлатмалла

Суд работникĕсем çине хисеплĕ тата ответлă ĕç хунă. Вĕсен совет законĕсене пăсакансене хирĕç вирлĕн кĕрешсе пымалла, законсене çирĕппĕн пурнăçа кĕртессишĕн тăрăшмалла. Çак задачăна ĕнтĕ вĕсем, пĕтĕмĕшпе илсен, чыслăн пурнăçа кĕртсе пыраççĕ.

Анчах вĕсем хушшинче çак хисеплĕ ĕçе çителĕксĕр пурнăçа кĕртсе пыракансем те пур-ха. Чăваш АССР суд органĕсен ĕçĕнчи пысăк çитменлĕхсем çавăн çинчен калаççĕ те ĕнтĕ. Суд работникĕсенчен хăшпĕрисем, преступленисене хирĕç хаяррăн кĕрешсе пырас вырăнне, социализмлă харпăрлăха çаратакансене, производство дезорганизаторĕсене, хулигансемпе спекулянтсене çăмăллăн айăплаççĕ. Суд органĕсенчи хăшпĕр работниксем преступниксен ĕçĕ çине либералла, ответсăр пăхаççĕ, çакă ĕнтĕ вĕсем культурăпа политика тĕлĕшĕнчен аялти вырăнта тăнине тата закона çителĕксĕр пĕлнине кăтартса парать. Суд работникĕсене хатĕрлес тата вĕсене суйласа илсе ĕçе лартас çĕрте те çитменлĕхсем чылай-ха.

Чăваш АССР Юстици Халăх Комиссариачĕ хăйĕн кадрĕсене суйласа илес тата вĕсене вĕрентес тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлет, суд ĕçне лартнă çамрăк работниксене вăхăтра пулăшса вĕрентсе пымасть.

Кадрсем çине çавăн пек пăхнă пирки, çамрăк работниксене пĕр-ик çул ĕçленĕ хыççăнах ĕçрен кăларса пăрахни те пулнă. Чăваш АССР Наркомюсчĕ, халăх судьисене ĕçрен кăларни çинчен калакан материалсем нумай пулнă пулсан та, судьясене ĕçрен мĕншĕн кăларнин сăлтавĕсемпе интересленмен.

1939—1940 çулсенче Чăваш АССР Верховный Совечĕн Президиумĕ чылай судьясене ĕçрен каялла чĕнсе илнĕ. Вĕсенчен хăшне-пĕрне ĕçсе çӳренĕшĕн, йăла тĕлĕшĕнчен пăсăлса кайнăшăн тата закона пăснăшăн чĕнсе илмелле пулнă.

Судьясене каялла чĕнсе илнин сăлтавĕсене тĕплĕн пăхса тухнă хыççăн, çапла каламалла: Шупашкарти шкул вĕренекенсене çителĕклĕ таран юридически пĕлӳ параймасть, уйрăмах кунта политикăллă воспитани парасси начар. Çакă ĕнтĕ шкулта ĕçлекенсенчен, преподавательсенчен килет. Шкулти преподавательсем пурте тенĕ пекех совместительство йĕркипе ĕçлеççĕ. Вĕсенчен кашниех, республикăри прокуратурăра е учебнăй заведенисенче ĕçленĕ пирки, икĕ сехет лекци вуласа хăвăртрах хăй ĕçлекен учрежденине çитме васкать. Вĕсем лекци вуланисĕр пуçне урăх нимĕнпе те интересленмеççĕ, студентсем хушшинче ахал пулаççĕ, студентсем хăйсен пулăш вăхăчĕсене мĕнле ирттернине пĕлмеççĕ. Иртнĕ çулсенче шкул директорĕсем час-часах улшăнса тăнă, вĕренӳ пайĕн заведующийĕ пулман. Çаксем суд органĕсем валли квалификациллĕ кадрсем вĕрентсе хатĕрлес ĕçре чăрмавсем кӳнĕ, шкул политикăна тата закона тĕплĕн пĕлекен работниксене вĕрентсе кăларма пултарайман.

Шкул директорĕ пĕлтернĕ тăрăх, прокуратурăпа Наркомюст работникĕсем кăçал та уроксене час-часах хатĕрленмесĕр пыраççĕ. Пĕр предметпах темиçе çын вĕрентет. Паллах, ун пек туни вĕренӳ пахалăхне начарлатать.

Ĕçрен каялла чĕнсе илнĕ судьясенчен чылайĕшĕ Шупашкарти шкултан вĕренсе тухнăскерсем пулнă. Акă вĕсенчен хăшпĕрисем. А. Пушкин 1938 çулта Шупашкарти шкултан вĕренсе тухнă пулнă. Вăл Октябрьски районри 1-мĕш участокра халăх судьи пулса ĕçленĕ. Пушкин йăла тĕлĕшĕнчен пăсăлса кайнă, законсене пăснă, халăх умĕнче отчет туман.

Çавăн пекех, Вăрмар районĕнчи II-мĕш участокри халăх судьине Кузнецова та закона пăснăшăн тата социализмлă харпăрлăха çаратакансене çăмăллăн айăпланăшăн ĕçрен кăларнă.

Чăваш АССР Верховный Совечĕн Президиумĕ çак кунсенче ку ыйтăва хăйĕн ларăвĕнче сӳтсе яврĕ. Президиум Шупашкарти юридически шкул суд органĕсем валли çителĕксĕр квалификациллĕ работниксем вĕрентсе кăларнине палăртрĕ. Чăваш АССР Наркомюсчĕ тата прокуратура шкул ĕçĕпе, вĕренекенсене политикăллă воспитани парас ыйтупа интересленмен, унта ĕçлекен ответлă работниксем 1940 çулта шкулта пĕрре те пулман.

Чăваш АССР Наркомюсчĕ шкултан вĕренсе тухнисене производствăллă практикăра пулмасăрах ĕçе янă.

Наркомюст тата Верховный Суд работникĕсем халăх судьисене ĕçре сахал пулăшаççĕ, вĕсем уйрăм çитменлĕхсене палăртнипех лăпланса лараççĕ. Наркомюст халăх судьисен заместителĕсен (халăх заседателĕсен) ĕçри тата политикăллă квалификацине ӳстерес тĕлĕшпе ĕçлемест, судьясен заочнăй вĕрентĕвне ертсе пымасть. Аслă шкултан вĕренсе тухман 56 судьяран 6-шĕ çеç заочно вĕренет.

Райсовет исполкомĕсем те халăх судьисен ĕçĕпе сахал интересленеççĕ, судьясен отчечĕсене итлемеççĕ, вĕсене ĕçлеме кирлĕ условисем туса пама тăрăшмаççĕ.

Шупашкарти юридически шкул — республикăри суд органĕсем валли работниксем хатĕрлекен пĕртен-пĕр шкул. Вăл шкулăн ĕçне тĕпренех лайăхлатмалла. Чи малтан вăл шкула преподавательсем тупса памалла.

Шкул директорĕн Поликарпов юлташăн шкулта политикăллă воспитани ĕçне лайăхлатмалла. Наркомюстăн ку ĕçре тивĕçлĕ пулăшу памалла, шкул ĕçне куллен контроль туса тămалла.

Малашне Чăваш АССР Наркомюсчĕн кадрсене вĕрентсе ӳстерес тĕлĕшпе конкретлăрах ĕçлемелле, халăх судьисене пурне те заочнăй вĕренĕве явăçтармалла, суд работникĕсене ĕçре тата вĕренӳре куллен пулăшса пымалла. Çĕнĕрен суйланă судьясемпе халăх судьисен заместителĕсем çине уйрăмах тимлĕн пăхмалла.

М. ПРОХОРОВ.

БАЛАНС

Чебоксарской леспромартели системы Чувашдревпромсоюза на 1-е января 1941 года (в рублях)

Наименование	Сумма		Наименование	Сумма	
	частная	общая		частная	общая
Основные средства		301638	Внутренние ресурсы		
Предметы, не учитываемые в составе основных средств	96912		Фонды	322294	
Сырье и материалы и топливо	161091		Резервы	9616	331910
Производство и полуфабрикаты	192526		Привлеч. ресурсы		
Готовая продукция	253195		Долгосрочные кред.	217507	
Предметы, выделенные для реализации	18196		Расчеты	658598	876105
Товары отгруженные и выполненные работы и услуги	83577		Прибыль		93991
Денежные средства	3176				
Расчеты	71582				
Расходы за счет будущих отчетных периодов	59298	939553			
Отвлеченные средства		55943			
Междубалансовые расчеты		4872			
БАЛАНС		1302006	БАЛАНС		1302006

Результаты хозяйственной деятельности

Расходы и убытки		Доходы и прибыли	
Убытки от реализации	13579	Доходы от реализации	114161
Расходы и убытки разные		Доходы разные	
а) разница между себестоимостью и отпускной ценой	7856	а) по операциям прошлых лет, выявленных в отчетном году	13273
б) по операциям прошлых лет, выявленных в отчетном году	15752	б) от списания задолженности за истечением сроков исковой давности	2955
в) расходы и убытки разные	2443	в) от неиспользованного резерва по гарантии	237
Отчисления на образование резервов	4481	Доходы разные	7476
ИТОГО	44111	ИТОГО	138102
Прибыль отчетного года	93991		
БАЛАНС	138102	БАЛАНС	138102

Председатель правления **Куликов.**
Главный бухгалтер **Зеленцов.**

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн—0—67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабсельнорсен пайĕн—2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн—3—23, «Ленин çулĕпе» журналăн—0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2705.

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 191. Ф. Б. 58×84 п. л.